

Rámcové kurikulum (Učebné osnovy)

*pre kvalifikovanú demokratickú prácu
s mládežou*

proti rasizmu a diskriminácii

Erasmus+

Tento projekt je financovaný Európskou komisiou prostredníctvom programu Erasmus plus. Táto publikácia obsahuje iba názory a pohľad autora a Európska komisia nenesie zodpovednosť za akékoľvek použitie informácií, ktoré sú v nej obsiahnuté. Reprodukcia je povolená za predpokladu, že je uvedený zdroj.

Obsah

Úvod	3
Úvod	4
Koncept a prístup	5
Komu je tento dokument určený?	6
Teoretické predpoklady	7
Paradigma “radikalizácie“ a “normalizácia antidemokratických postojov – Výstupné stratégie pre prácu s mládežou“	8
Strategický vývoj a potenciál práce s mládežou.....	10
Miestne reality, rôzne priority	12
Podmienky pre demokratickú prácu s mládežou v Európe.....	13
Záver z pohľadu kvality vývoja a vývojových tendencií.....	23
Ako používať učebné osnovy (kurikulum)	24
Výber modulov	24
Tréningové požiadavky.....	25
Moduly	26
Modul 1: Práca s mládežou ako profesia orientovaná na ľudské práva.....	27
Modul 2: Diskriminácia a ideológie nerovnosti.....	33
Module 3: Pohlavie (gender) a heteronormativita	40
Module 4: Strategická implementácia preventívnych opatrení.....	45
Modul 5: Transfer (Prenos)	50

Úvod

Úvod

V posledných rokoch sa v Európe posilňovali antidemokratické, rasistické a nacionalistické hnutia, najmä vo východoeurópskych krajinách, ako je Poľsko, Maďarsko a Bulharsko, ale aj vo Francúzsku, Nemecku a Rakúsku. Tieto hnutia predstavujú hrozbu pre demokratické hodnoty a základné práva, ktoré tvoria základ našej spoločnosti. Mladí ľudia v Európe sú obzvlášť zraniteľní a ovplyvniteľní týmto vývojom, pretože znižuje príležitosti na osobný rozvoj, účasť a sociálne začlenenie mladých. Okrem toho spôsobuje situácie, kedy si mladí ľudia vytvárajú a riadia sa problematickými postojmi alebo sú vystavení riziku tým, že žijú v prostredí poznačenom proti pluralistickými postojmi podporovanými nepriateľskými stereotypmi a devalvujúcimi obrazmi “tých ostatných”.

Rada EÚ pre mládež považuje prácu s mládežou za dôležitú oblasť pri predchádzaní radikalizácie mladých ľudí. Zdôrazňuje nedocenený prínos práce s mládežou, ktorí môžu byť zraniteľní voči radikalizácii, a vyzýva na “posilnenie práce s mládežou v záujme sociálnej súdržnosti”. Podľa záverov Rady by to malo zahŕňať aj ďalší rozvoj a zlepšenie kvality práce s mládežou v tejto oblasti. Súčasný plán chce prispieť k tomuto úsiliu.

Tieto učebné osnovy/kurikulum sú založené na existujúcich osvedčených postupoch, ktoré sa preukázateľne osvedčili ako úspešné, ako aj na pokusoch nájsť inovačné, trvalo udržateľné opatrenia a postupy. Navrhujú štandardy kvality pre aktívne presadzovanie demokracie v práci s mládežou a prostredníctvom nej. Cieľom je pomáhať pracovníkom s mládežou na miestnej, národnej a európskej úrovni zdokonaľovaním ich zručností pri riešení intolerancie a rozširovaní sociálneho začlenenia mladých ľudí.

Koncept a prístup

Pracovníci s mládežou už majú dobré odborné znalosti v oblasti vzdelávania jednotlivcov a skupín mladých ľudí v oblasti politiky, (politickej) účasti a sociálnych zručností, keďže ich nadobudnutie je súčasťou formálneho a neformálneho vzdelávania na národnej a miestnej úrovni. Nedávno bol zverejnený model kompetencií s cieľom pomôcť pracovníkom s mládežou pracovať v medzinárodnom meradle na európskej úrovni. Tento model definuje kľúčové kompetencie, ako napríklad facilitácia individuálneho a skupinového učenia, navrhuje programy alebo zmysluplná komunikácia s ostatnými¹. Napriek tomu, keď sú konfrontovaní s rasizmom, homofóbiou a inými formami diskriminácie medzi mládežníckymi skupinami a medzi sebou navzájom, pracovníci s mládežou sa často cítia, že je toho na nich veľa a sú neistí ako reagovať a čo urobiť. V posledných rokoch sa tieto situácie objavujú čoraz viac v dôsledku zhoršeného diskurzu o migrácii a utečencoch v Európe. Pre úspešné riešenie postojov odmietania a diskriminácie potrebujú pracovníci s mládežou primerané zručnosti, koncepcie a akčné stratégie pre demokratické vzdelávanie a inkluzívnu prácu s mladými. Mnoho metód antirasistického a antidiskriminačného vzdelávania zlyháva, pretože im chýba otvorenosť a dobrovoľná účasť na otvorenej práci s mládežou. Mnohé koncepty vyžadujú pevné skupinové štruktúry a strednodobé nastavenia workshopu, ktoré nie sú ale vždy ľahko aplikovateľné do iných miestnych kontextov, nastavení práce s mládežou alebo cieľových skupín.

Toto kurikulum sa snaží riešiť tieto problémy tým, že poskytuje pracovníkom s mládežou metodologickú a strategickú koncepciu činností, aby dokázali reagovať situačne, perspektívne a pedagogicky pri práci s mladými ľuďmi. Preto sa zameriava na požadované kompetencie a identifikáciu a riešenie počiatkov nedemokratickej a násilnej radikalizácie. Cieľom je umožniť rozvoj komplexných neformálnych vzdelávacích opatrení, ktoré zodpovedajú príslušným nastaveniam a ktoré môžu byť implementované do každodenného (pracovného) života. Plán sa pokúsi byť interdisciplinárnym a medzinárodne použiteľným kvalifikačným konceptom pre pedagogické riešenie postojov, ktoré popierajú demokraciu, napr. rasizmus a neonacizmus. Transferabilita (prenos) je zabezpečená, nakoľko cieľové skupiny alebo nastavenia nie sú pevne stanovené. Ide o pružný rámec, v ktorom sa pracovníci s mládežou a školitelia môžu prispôsobiť vlastnej oblasti práce a tímu. Koncept tohto kurikula ponúka rámec a príležitosť prispôsobiť témy konkrétnej miestnej situácii a okoliu a tiež ich kombinovať a organizovať vo formách ďalšieho vzdelávania a odbornej prípravy či tréningu.

Kurikulum má byť prvým krokom k zvýšeniu kvality demokratickej práce s mládežou a prevencii radikalizácie. Vyžaduje si preto ďalšie hodnotenie prostredníctvom iných európskych mládežníckych organizácií. Zahŕňa rôzne prístupy práce s mládežou zamerané na boj proti rasizmu, násilium a intolerancii pri zohľadnení osobitného prostredia a charakteru zúčastnených organizácií vo vzťahu k krajinám, v ktorých sa nachádzajú.

¹ Pozri <https://www.salto-youth.net/rc/training-and-cooperation/tc-rc-nanetworktcs/youthworkers-competence-model/> abgerufen am 07.08.2018

Komu je tento dokument určený?

Kurikulum je kvalifikačný koncept, ktorý ponúka konkrétne návrhy a obsah kurzu pre prácu s mládežou propagujúcu demokraciu a jej hodnoty. Preto sa zameriava najmä na poskytovateľov odbornej prípravy pre mládež. Títo ho môžu použiť na plánovanie kurzov a hodnotenie vlastnej praxe. Obsah kurikula sa opiera o odborné znalosti v oblasti osvedčených postupov a vedecké poznatky o tejto téme.

Okrem toho samotný dokument poskytuje prehľad o potrebných kompetenciách, ktoré by si pracovníci s mládežou mali osvojiť pri riešení antidemokratických tendencií. Kurikulum pomôže pracovníkom s mládežou posilňovať ich odbornú prax tým, že ponúka spôsoby na zlepšenie situácie, ako aj fakt, že im umožňuje odhaliť zdroje, ktoré už majú k dispozícii.

Na záver, kurikulum má slúžiť ako základ pre diskusiu medzi odborníkmi, poskytovateľmi odbornej prípravy v oblasti mládeže a zainteresovanými stranami v oblasti rozvoja kvality práce s mládežou v oblasti vzdelávania o demokracii. Kurikulum poskytuje návrhy na zmeny v miestnej politike a financovaní mládeže, ako aj argumenty na zvýšenie verejného uznania práce s mládežou ako profesie založenej na hlbokých vedomostiach a zručnostiach.

Teoretické predpoklady

Paradigma “radikalizácie” a “Normalizácia antidemokratických postojov – Výstupné stratégie pre prácu s mládežou“

Dr. Nils Schuhmacher, Uni Hamburg

1. Paradigma “radikalizácie”

Odchýlky, riziká a nebezpečenstvá spojené s politickou orientáciou sa čoraz častejšie objavujú v diskusiách vo vzťahu k “radikalizácii”. Vo všeobecnosti sa tento pojem vzťahuje na procesy, ktoré vedú k postojom, ktoré sú nezlučiteľné s demokratickými hodnotami, normami a konceptami spoločnosti. Keďže ide len o všeobecnú definíciu, je dôležité poznamenať, že podstatné procesy a problémy sú oveľa zložitejšie. Nasledujúcich šesť bodov ponúka bližšie preskúmanie komplexnosti týkajúcej sa termínu “radikalizácia”.

- (1) Termín sa vo všeobecnosti vzťahuje na rôzne úrovne myslenia (ciele, najmä “ideológia”), činnosti (najmä “násilie”) a sociálnu úroveň (afiliácia). Napriek tomu však konkrétne interakcie jednotlivých prvkov však často zostávajú nejasné.
- (2) Referenčné podmienky (napríklad “extrémizmus” a “terorizmus”) buď nie sú definované vôbec, alebo sa často používajú bez kritiky. Neznamená to, že tieto pojmy sa vyskytujú na rôznych úrovniach. Existuje takisto tendencia zobrazovať procesy 'radikalizácie' výlučne z pohľadu tých najhorších prípadov z okolia.
- (3) “Radikalizačné” procesy sa nepovažujú za multidimenzionálne, keďže v skutočnosti existujú prvky, ktoré možno identifikovať v týchto procesoch: na subjektívnej úrovni možno identifikovať motivačné prostriedky na riešenie identifikovaného problému v jeho zárodku, ako aj úmyselné prekročenie sociálne predurčených obmedzení myslenia a konania, ktoré dokonca môžu byť nasledované “radikálnou” pop-kultúrnou samo štylizáciou.
- (4) Vymedzenie tohto pojmu úzko súvisí s fenoménom islamizmu, ale čoraz častejšie sa používa vo viacerých oblastiach, ignorovaním charakteristík príslušných javov. Hlavnou otázkou však zostáva, či, ako a v akých bodoch sa spochybňujú demokratické hodnoty, normy a myšlienky spoločnosti v týchto procesoch a ako sa tieto tendencie vyjadrujú voči iným osobám.
- (5) Diskusia sa zameriava na odchýlky mladistvých vo vzťahu k fyzickému násiliu, zatiaľ čo súčasne ignoruje procesy “radikalizácie”, ku ktorým dochádza medzi sociálne založenými dospelými.
- (6) Diskusie o “radikalizácii” poukazujú na tendenciu ignorovať interakciu medzi takýmito procesmi a vývojom spoločnosti, interakciami a označeniami.

2. 'Normalizácia' antidemokratických postojov

Najmä posledné tri body poukazujú na fakt, že benefity konceptu radikalizácie sú obmedzené, keď sa prenáša do kontextu práce s mládežou, ktorej cieľom je podpora demokracie. Je to preto, že rasistické a diskriminačné postoje medzi mladými ľuďmi nemožno chápať iba ako “odchýlky”. Častejšie odrážajú postoje, ktoré sú dostupné a akceptované v spoločnosti a priamom spoločenskom

prostredí. Mladí ľudia sú "radikalizovaní" iba vtedy, keď tieto postoje prevzmu a ešte viac ich posilnia. To znamená, že problémy týkajúce sa a spochybňujúce demokratické hodnoty a normy nemožno jednoducho vysvetliť ako "problém mládeže", ale predovšetkým ako problém sveta dospelých. Pri pohľade na súčasný vývoj vo väčšine európskych spoločností je potrebné si prinajmenšom uvedomiť, že tzv. pravicové populistické strany nadobúdajú významný politický vplyv a niekde majú aj čiastočné právomoci pri rozhodovaní či vládnutí. Postoje proti utečencom, migrantom a zapojenie rôznych minorít majú zároveň silný vplyv na obsah a priebeh verejných diskusií, a tým aj zmenu sociálneho prostredia. Tieto procesy vyjadrujú základné antidemokratické tendencie, ktoré spôsobujú hranice medzi tým, čo sa považuje za sociálne prijateľné (a nachádzajú sa v "strede") a čo sa zdá byť neprijateľné (označované ako "extrémizmus"). Diskusia o radikalizácii, ktorá sa zameriava na násilie mladých ľudí, tieto procesy bagatelizuje. Výsledkom je nebezpečenstvo podceňovania politických dôsledkov súčasného vývoja, ako aj koncepcií, ktoré chýbajú v jadre problému.

3. Demokratická práca s mládežou

Berúc do úvahy všetky uvedené skutočnosti, práca s mládežou, ktorá je konfrontovaná s ideológiami a postojmi k nerovnosti, môže zahŕňať aspekty "predchádzania radikalizácie". Zároveň sa však samozrejme zameriava na sociálnu integráciu mladých ľudí. Najmä ju však musíme chápať ako pedagogickú prax, ktorá spôsobuje, že demokratická interakcia je možná a hmatateľná.

Práca s mládežou je konfrontovaná s dvoma výzvami. Na jednej strane nemožno demokratickú prácu s mládežou limitovať iba na identifikáciu a riešenie "rizikových odchýlok" v zmysle prevencie. Skôr predstavuje logické jadro, čo je v prvom rade konkrétna podpora mladých ľudí pri organizovaní vlastného zodpovedného životného štýlu. Pri zaoberaní sa koncepciami nerovnocennosti je potrebné mať na zreteli, že tieto myšlienky a výsledné správanie nie sú výsledkom "príťažlivosti", "vymývania mozgov" či "chýb". Skôr majú tendenciu vrátiť sa k rozhodnutiam, ktoré sú subjektívne vnímané ako správne a konzistentné a sú teda funkčné v kontexte zvládania života. Táto iniciatíva smeruje prácu s mládežou do praxe, zameriava sa na život adolescentov a na úlohu poskytovania alternatívnych spôsobov života. Demokratická práca s mládežou sa zameriava na zmenu týchto podmienok s cieľom iniciovať procesy na seba rozvoj.

Zároveň demokratická práca s mládežou nemôže vylúčiť sociálne a sociálno-priestorové podmienky, ktoré charakterizujú rozvoj mladých ľudí a ich vlastnú prácu. Koncepcia integrácie zahŕňa znalosti pedagogickej praxe, ktorej prednášky a teória nemôžu konkurovať skúsenostiam. V tejto súvislosti je zrejmé, že demokratická práca s mládežou by sa nemala koncipovať ako obyčajná úloha, ale ako prax, ktorá otvára priestor pre skúsenosti. Mladí ľudia však získavajú skúsenosti nielen v kontexte pedagogickej práce, ale aj v rodine, v rovnocenných kontextoch, v sociálnom priestore a v kontexte politických diskusií dospelého sveta. Takže demokratická práca s mládežou je vždy konfrontovaná s úlohou pracovať v spoločnosti, komunite, byť viditeľný a vykonávať sociálno-politický mandát v rámci možností. Tento mandát neodkazuje na všeobecnú prevenciu "radikalizácie". Práca s mládežou v oblasti demokracie má skôr úlohu rozvíjať a objasňovať vo svojej praxi vecnú myšlienku demokratických hodnôt a noriem.

Strategický vývoj a potenciál práce s mládežou

Kai Dietrich, AGJF Sachsen e.V.

Práca s mládežou poskytuje priestor mladým ľuďom, kde môžu zažiť pocit istoty, rozmanité stretnutia a demokratické vzdelávanie. Práca s mládežou je neustále pod drobnohľadom, aby kontextualizovala vlastné socio-pedagogické činnosti a zodpovedajúcim spôsobom sa vyprofilovala. V mnohých oblastiach práce s mládežou odborníci pociťujú ustavičný tlak verejnosti postaviť sa proti masovo sa vyskytujúcim rasistickým tendenciám a cítia naliehavú potrebu iniciovať všeobecnejšie úsilie o demokratické vzdelávanie so strategickými opatreniami. Pracovníci s mládežou sa stretávajú s mladými, ktorí verejne prejavujú rasizmus a nepriateľstvo voči utečencom, ako aj ľuďom z komunity LGBTQI+. V mnohých prípadoch sú odmietnutia prepojené alebo podporované činnosťami špecifickými pre pohlavie. Utečenci z arabských krajín sú zobrazovaní ako osoby nevyhnutne naviazané na rodovo špecifické úlohy, ktoré takisto predstavujú hrozby pre prijímajúce spoločnosti t. j. transgresívna násilná maskulinita a pasívna reprodukčná ženskosť. Zároveň sú postoje odmietnutia a nepriímania nepriateľských skupinách zameraní aj proti vnútornej a spoločenskej rozmanitosti. Ľudia, ktorí nie sú v súlade s heterosexuálnou rodovou a rodinnou normou v zmysle národnostných ideálov, sú často vylúčení. Označujú sa ako hrozba "z vnútra". V rámci týchto diskusií sú mladí ľudia zraniteľnejší a otvorenejší k tomu, aby absorbovali zodpovedajúci obraz spoločnosti a negatívne politické názory.

Rada EÚ pre mládež opisuje prácu s mládežou ako dôležitú oblasť na predchádzanie radikalizácie mladých ľudí. Zdôrazňuje nevyčísliteľný prínos práce s mládežou pri zapájaní ďalších mladých ľudí, ktorí môžu byť zraniteľní práve radikalizáciou, a vyzýva na "posilnenie práce s mládežou v záujme sociálnej kohézie"². Správa o deťoch a mládeži nemeckej spolkovej vlády z roku 2017 tiež zdôrazňuje prácu s mládežou ako dôležitú inštitúciu pre politické vzdelávanie. "V práci s mládežou sa mladí ľudia môžu sami rozhodnúť, či a kde chcú byť aktívni, môžu priniesť svoje vlastné záujmy a vplyv. Práca s mládežou je teda dôležitým priestorom pre seba-určenie."³

Mnoho rokov sa projekty zaoberali neonacistickou ideológiou, etnocentricko-nacionalistickými hnutiami a antidemokratickými postojmi s rôznym stupňom úspechu. Predovšetkým koncepcie opatrení na zvýšenie povedomia o predsudkoch a argumentatívnej konfrontácii opakovane dosiahli svoje limity: adresáti nie sú ochotní zaoberať sa touto témou a uzatvoria sa do seba, čím sa stávajú cieľovou skupinou pedagogického presvedčovania. Existujúca rôznorodosť testovaných metód a techník pre antirasistické, anti-neonacistické a demokratické vzdelávanie ukazuje, že tieto koncepty sa v prvom rade zhodujú s nastaveniami so stálymi skupinami, ako sú triedy alebo workshopy. Tie sa však iba okrajovo venujú mladým ľuďom ako nositeľom konkrétnych postojov odmietania.

Procesne orientované prístupy, ktoré sa zameriavajú na analýzu postojov odmietania a ich logiky na základe skúseností, sú vhodné pre oblasť práce, ktorá sa opiera o nízkoprahový prístup a orientáciu na záujmy a potreby mladých ľudí.⁴ Tým prispieva k profesionalizácii pracovníkov s mládežou (pozri Dewe

² Rada Európskej únie (2016): závery Rady a zástupcov vlád členských štátov, ktorí sa stretli na zasadnutí Rady, o úlohe sektora mládeže v integrovanom a medzisektorovom prístupe k prevencii a boju proti násilnej radikalizácii mladých ľudí Online:

<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9041-2016-INIT/en/pdf>

³ Jugend ermöglichen. Die Jugendbroschüre zum 15. Kinder- und Jugendbericht, BMFSFJ, 2017, S. 34

⁴ vid' Deinet/Sturzenhecker (2013): Handbuch offene Kinder- und Jugendarbeit. Springer VS Verlag für Sozialwissenschaften. Wiesbaden

/ Otto 2015). Práca s mládežou má za úlohu zaviesť neformálne politické vzdelávanie mládeže. To znamená, aby sa vzdelávanie bralo vážne ako zastrešujúci princíp práce s mládežou a neustále poskytovali adresátom vhodné a integrované politické, kultúrne, sociálne a ekonomické poznatky. Táto úloha nie je ani nová, ani by sa nemala vzťahovať výhradne na oblasť konfrontácie s neonacizmom a nepriateľsky zameranými skupinami. Z hľadisk dosahu nie je vhodné rozlišovať a zamerať sa na spracovanie údajne apolitických, každodenných tém a ich "riešení" predtým, než sa začneme zaoberať zodpovedajúcimi témami. Iba kombináciu oboch oblastí činnosti a povedomia o svetových rámcových vyhláseniach so sociopolitickými argumentmi možno nazvať socio-pedagogickou stratégiou pri riešení odmietania a podporovaní inkluzívnych demokratického potenciálu. Predovšetkým metodické prístupy k práci s mládežou v neformálnom politickom vzdelávaní si vyžadujú dôkladné preskúmanie orientované na zmysel života a sveta (pozri Thiersch 2015) a funkčné odmietnutia pre jednotlivca. Naopak, podporované sú pedagogické procesy, ktoré ponúkajú primerané životné a demokratické perspektívy, vytvárajú iritácie a sú rozvíjané koproduktívne (pozri Spiegel 2011) podľa potrieb príjemcov.

Zdá sa, že sociálne prostredie mladých ľudí je obzvlášť dôležité, pretože príslušnosť alebo absencia príslušnosti k rôznym dimenziám diverzity sú identifikované a dokázané v regionálnych sociálnych vzťahoch. Diskurzívne obrazy fungujú podľa Möllera a spol. ako reprezentácie štrukturujúce skúsenosti. Tie predstavujú:

"základný zdroj pre procesy (re) etnizácie, (re) kulturalizácie alebo (re) religionizácie, prenáša rodové normy, ktoré majú rozhodujúcu orientačnú hodnotu pre seba koncept mladých ľudí a v tomto ohľade formujú svoje odmietanie. V tomto rámci sa komunikujú a odovzdávajú aj antisemitské, národnostno-kultúrne, statusové a výkonovo-paradigmatické výhrady."⁵

Práca s mládežou musí intervenovať do nekritického alebo reflektovaného šírenia tých vyhlásení, ktoré sa zameriavajú na dominanciu, devalváciu a vylúčenie. Musí sa stať miestom spochybňovania a rozlišovania a mala by rozširovať priestor pre reflektované úvahy, ktoré zohľadňujú socio-priestorové odkazy.

Výzva spočíva v kritickosti v súvislosti s vylúčením a diskrimináciou v súčasnej sociálno-priestorovej dynamike, ktorá sa zaoberá migráciou a sociálnou diverzifikáciou a zároveň ponúka zdroje pre inkluzívnu prax voči mladým ľuďom postihnutým sociálnym vylúčením a diskrimináciou. Odborníci musia byť podporovaní, aby vypracovali opatrenia zamerané na zachovanie demokratickej ochrany a otvorili priestor pre diskusiu pre tých, ktorých sa to týka a na podporu demokraticky orientovanej mládeže. Cieľom je zvýšiť vplyv práce s mládežou na podporu demokracie, ako aj posilniť príslušné inštitúcie a projekty v ich úlohe reprezentovať demokratické hodnoty v komunite, a tým otvoriť priestor pre demokratickú diskusiu. Tento cieľ je určený všetkým adresátom ako "aktívne orientované zapojenie mladých ľudí do formovania miestnej komunity. Táto úloha je základom pre zasahovanie do komunálneho plánovania a procesov navrhovania"⁶ v nehierarchickom inkluzívnom úmysle. Z tohto dôvodu sa na európskej úrovni diskutuje o Európskej charte o miestnej práci s mládežou, pretože "práca s mládežou, často v partnerstve a spolupráci s inými sektormi, prináša širokú škálu pozitívnych výsledkov pre jednotlivcov, ich komunity a pre spoločnosť všeobecne".⁷

5 Möller, Kurt; Grote, Janne; Nolde, Kai; Schumacher, Nils (2016): Die kann ich nicht ab! Ablehnung, Diskriminierung und Gewalt bei Jugendlichen in der (Post-)Migrationsgesellschaft. Wiesbaden: Springer VS., S. 724

6 Münder, Johannes u.a. (2009): Frankfurter Kommentar SGB VIII. Baden-Baden: Nomos., S. 152

7 <https://www.europegoeslocal.eu/towards-a-european-charter-on-local-youth-work/>

Lokálna realita, rôzne priority

Podmienky pre demokratickú prácu s mládežou v Európe

Bulharsko

Podľa prieskumu Európskej komisie v roku 2017 sa Bulharsko nachádza v top 3 najviac rasistických krajín v Európe⁸. Bolo identifikovaných niekoľko zraniteľných skupín, ktoré trpia rasovo alebo xenofóbne motivovanými zločinmi, násilím a vážnou diskrimináciou vo forme obťažovania. Medzi tieto skupiny patria imigranti z Blízkeho Východu a autochtónne menšiny, ako sú Rómovia (väčšina), Turci a moslimovia.

Rasizmu a xenofóbie sa dopúšťajú nielen miestni občania, ale aj štátne orgány. Policajti majú často rasistické a veľmi diskriminačné správanie voči Rómom a utečencom. Ochrana je postihnutým skupinám poskytovaná iba nepatrne; získavanie prístupu k zdravotnej starostlivosti je tiež často veľmi obtiažne. Politická situácia sa zhoršila s rastúcou podporou národno-socialistickej strany ATAKA (anglicky: Attack) a jej propagandistickým vplyvom na bulharský politický a spoločenský život. Opäť boli vyvolané hlboko zakorenené predsudky a nenávisť voči rôznym osobám. Líder strany je dobre známy svojimi rasistickými názormi, ktorými sa netají. Zvolával na boj proti "pocigánčeniu" Bulharska, systematicky spája Rómov so zločincami a dokonca vyzval na zákaz výstavby mešít a zastaviť šírenie islamu. Vydal taktiež dve antisemitské knihy.

Šesť prípadov násilia proti LGBTQ+ osobám zaznamenali mimovládne organizácie najmä v posledných rokoch. Domnievajú sa, že počet takýchto druhov násilia je podhodnotený. Transgender/transrodoví ľudia v Bulharsku sú tiež mimoriadne zraniteľní a vystavení násiliu, pretože ich pohlavie nie je v súlade so štandardom⁹.

Utečenci po príchode do Bulharska čelia prejavom nenávisťi a diskriminácie. Okrem toho utečenci čelia aj ďalším problémom. Závety, ktoré vychádzajú z viac ako 100 rozhovorov s utečencami a migrantmi, ukazujú, že sú vystavení hrozbám "vydierania, lúpeže, fyzického násilia, vyhrážok deportáciou a útokom policajných psov".¹⁰

Diskriminácia Rómov bola v Bulharsku vždy problémom, ale od roku 2014 sa neustále zhoršuje, čo vedie k tomu, že demolácie rómskych bytov a protesty proti Rómom sa stávajú bežnými normami, a to najmä počas volieb. Pre Rómov žijúcich v Bulharsku sa voľby stali synonymom pre protesty voči Rómom, násilie a deštrukcie. To všetko vedie k posilňovaniu rasizmu a zvýšeným prejavom spoločenskej diskriminácie Rómov v každodennom živote¹¹.

Na pochopenie situácie práce s mládežou v Bulharsku je veľmi dôležité pozrieť sa aj na všeobecný vývoj mimovládneho sektora. Bulharsko je jednou z najchudobnejších krajín Európskej únie a realizuje podobné programy iba v posledných 10 rokoch. V dôsledku toho je takzvaný "tretí sektor" pomerne málo rozvinutý a nemá skúsenosti s riešením sociálne citlivých záležitostí. Od vstupu do EÚ v roku 2007 sa možnosti financovania Bulharska diverzifikovali a zaznamenali rast pri výmene odborných postupov a politik aj v tejto oblasti.

Práca s mládežou nebola uznaná ako povolanie do roku 2010, preto Bulharsko nemalo osobitné stratégie pri riešení súvisiacich záležitostí. Potreba verejnej stratégie bola však oficiálne uznaná a vláda vypracovala Národnú stratégiu pre prácu s mládežou (2010 - 2020), ktorá zdôrazňuje významnú úlohu pracovníkov s mládežou. Podľa dokumentu je pracovník s mládežou definovaný ako "špecialista vyškolený na poskytovanie osobitnej podpory osobného, sociálneho a ekonomického rastu mladých

8 <https://www.novinite.com/articles/182331/EC+Survey%3A+Bulgaria+in+the+Top+3+of+the+Most+Racist+Countries+in+Europe> last downloaded 2018-08-07

9 <https://rm.coe.int/fifth-report-on-bulgaria/16808b55d8> last download 2018-08-07

10 <https://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/12/refugees-bulgaria-extortion-robbery-violence-151210102939544.html> last download 2018-08-07

11 <http://www.errc.org/news/welcome-to-bulgaria-well-not-if-you-are-roma> last download 2018-08-07

ľudí, ako aj na stimuláciu ich úplnej účasti v spoločnosti”. Potreba je odôvodnená v stratégii analýzy ekonomického a sociálneho vplyvu práce s mládežou, stimulácie mobility pracovníkov s mládežou v krajine a v Európe, ako aj zavedenie systému (prostredníctvom európskych nástrojov Europass, EKP, ECVET) na validáciu poznatkov a zručností získaných pracovníkmi s mládežou v rámci rôznych foriem formálneho a neformálneho vzdelávania.

Nemecko

Ako vyplýva z prieskumov postojov a nedávnych výsledkov volieb, Nemecko čelí nárastu pravicového populizmu a nepriateľsky zameraných skupín. Najmä roky 2015 a 2016 boli poznačené rozsiahlymi rasistickými mobilizáciami proti utečencom (PEGIDA, miestne iniciatívy proti utečencom) a sprevádzané zvýšeným rasistickým a politicky motivovaným zločinom, ako aj násilím voči utečencom, migrantom a politickým oponentom¹². Príchod pravicovej extrémistickej teroristickej siete National-Socialist Underground (NSU) v roku 2011 a závery výskumu poskytli prehľad o rozsahu neonacistických štruktúr a sietí, o ktorých široká časť politiky a spoločnosti nevedela alebo ich odmietala uznať. Rozdiely v diskusii v politickej a spoločenskej sfére o témach rasizmu možno badať na rozdielnych vývoch imigrácie v rámci bývalých dvoch nemeckých štátov. V dôsledku toho sa transformačné procesy a rôzne politické kultúry zakladajú na otázkach odporu voči rasistickému vývoju. Rasistické postoje však dominujú vo veľkej časti obyvateľstva, tak na východe, ako aj na západe Nemecka. Sú spájané a prepojené s ďalšími zoskupeniami zameranými na nepriateľstvo a diskrimináciu, ako je sexizmus, odpor voči dlhodobej nezamestnanosti, homofóbia atď.

Prvé štátne programy proti pravicovému extrémizmu sa začali rozvíjať začiatkom deväťdesiatych rokov 20. storočia po tom, ako sa novo zjednotená Nemecká republika stretla s rasistickými násilnými akciami a vraždami. Tieto programy sa aktívne zameriavali na prácu s mládežou, pretože problém bol vymedzený práve ako problém práce s mládežou a akvizícia kompetencií v oblasti prevencie a intervencie nebola súčasťou pravidelnej odbornej prípravy. Účinnosť niektorých opatrení, ktoré boli vopred navrhnuté a uplatňované aj v súčasnosti, sú považované za kontroverzné. Napríklad takzvaný prístup "prijatie práce s mládežou" bol široko implementovaným, ale nedostatočným konceptom, pretože nedostatok profesionálneho prístupu a nedostatok povedomia o perspektívach tých, ktorí boli postihnutí rasizmom, viedli k neželaným a neplánovaným výsledkom. V niektorých prípadoch boli neonacistické štruktúry dokonca posilnené, nie oslabené. Napriek tomu tieto programy boli dôležitými základnými kameňmi pre sociálne a pedagogické riešenie pravicovo orientovaných mladých ľudí a neskôr sa ďalej rozvíjali v programoch, ktoré na ne nadväzovali.

Práca s mládežou v Nemecku je hodnotená ako vysoko profesionálny, právne regulovaný a verejne financovaný sektor. Podľa Zákona o službách pre deti a mládež je práca s mládežou nástrojom na zabezpečenie osobného rozvoja, účasti a integrácie mladých ľudí prostredníctvom neformálneho vzdelávania a podpory. Mala by poskytovať mimoškolské vzdelávanie mládeže s dôrazom na všeobecné, politické, spoločenské, zdravotné, kultúrne, prírodovedné a technické vzdelávanie. Okrem toho by mala ponúkať vzdelávanie v oblastiach, ako je šport a sociálna oblasť, práca s mládežou súvisiaca so zamestnaním, školou a rodinou, ako aj vo forme medzinárodnej mládežníckej práce, rekreácie a poradenstva. Riadia ju odbory starostlivosti o mládež na úrovni miestnych zastupiteľstiev a je poskytovaná organizáciami, skupinami a mládežníckymi iniciatívami v rámci dobrovoľných a zákonných služieb mladým¹³.

Napriek tomu, že demokratické vzdelávanie je súčasťou práce s mládežou, témy prevencie a riešenia rasistických a antidemokratických postojov sú naďalej nedostatočne riešené a takisto sa a aj nedostatočne uplatňujú počas odbornej prípravy sociálnych pracovníkov. Profesionáli sa preto cítia

12 <https://www.bmi.bund.de/DE/themen/sicherheit/kriminalitaetsbehaempfung-und-gefahrenabwehr/politisch-motivierte-kriminalitaet/politisch-motivierte-kriminalitaet-node.html>, <https://www.mut-gegen-rechte-gewalt.de/service/chronik-vorfaelle> last downloaded 2018-07-30

13 https://dejure.org/gesetze/SGB_VIII/11.html last downloaded 2018-07-30

nepripravení pri konfrontácii s týmito javmi a často im chýbajú strategické prístupy a profesionálne postoje.

Maďarsko

Podľa správy ECRI z roku 2015 "uplatňovanie ustanovení trestného práva o podnecovaní k nenávisti zostáva extrémne obmedzené. Radikálna pravicová populistická strana sa otvorene zapája do anti-rómskej, antisemitskej, homofóbnej a xenofóbnej nenávistnej diskusie. Nenávistné debaty sa však neobmedzujú iba na extrémistické strany a skupiny, ale vyskytujú sa v celom politickom spektre. Pri určitých príležitostiach, ktoré vyžadujú proti reakciu, úrady mlčia. Vzhľadom na atmosféru beztrestnosti sa vo verejnej sfére stali bežnými nenávistné poznámky o Rómoch, Židoch, LGBTQ+ osobách, žiadateľoch o azyl a utečencoch¹⁴". Rómovia a utečenci sú najviac postihnutí rasistickým násilím.

V júni 2018 parlament veľkou väčšinou prijal legislatívny balík opatrení, ktorý umožňuje trestné stíhanie osôb, podieľajúcich sa na pašovaní utečencov a poskytujúcich "pomoc pri nelegálnej migrácii." Okrem toho zákon stanovuje, že organizácie, ktoré každoročne dostávajú zo zahraničia vyše 24 000 eur, sa musia zaregistrovať. Ak si nespĺnia povinnosti, ktoré im boli uložené, čelia finančným pokutám a kontrolám. Legislatívny balík opatrení vlády je súčasťou politik vlády s cieľom prinútiť mimovládne organizácie pracovať viac a dôkladnejšie.

Nie je možné podporovať neformálne vzdelávanie alebo ponúkať priestor na sebarealizáciu, týkajúce sa tém ako sexuálny prieskum, fluidity pohlavia a intersekcionality. Vo väčšine prípadov nie je maďarský vzdelávací systém pripravený, ani nie je vybavený vhodnými znalosťami na zdieľanie informácií, zvýšenie povedomia alebo jednoducho na poskytnutie priestoru na diskusiu o týchto témach. Navyše je na tento účel vyškolených veľmi málo profesionálov, ako sú psychológovia, učitelia alebo sociálni pracovníci. Je dôležité uvedomiť si nedostatok poznatkov o uvedených témach práve osobami pracujúcimi v týchto profesiách. Zvyšovanie povedomia sa musí sústrediť aj na šírenie informácií pre mládež, pretože mnohí odborníci a dokonca aj dospelí jednoducho nemajú vybudované povedomie o rôznych sexuálnych orientáciách.

Hoci existuje tradícia rôznorodých služieb v oblasti práce s mládežou v Maďarsku, služby profesionálnej práce s mládežou sú v krajine relatívne nové. Preto je ťažké nájsť spoločný základ, pokiaľ ide o to, čo je definované ako práca s mládežou mimo všeobecných poskytovaných služieb pre mladých ľudí a činností, ktoré sa týkajú mládeže. Medzi formálnou a neformálnou prácou s mládežou sa nerobia rozdiely a v dôsledku toho nie je dobrovoľná účasť nevyhnutnosťou alebo dokonca zásadou. Maďarská mládežnícka politika bola poznačená legislatívou pre mládež a decentralizáciou / regionalizáciou. Pokiaľ ide o právne predpisy týkajúce sa mládeže, Ústava zmieňuje mladých ľudí len v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a ochrany. Až do dnešného dňa neexistuje žiadny právny akt, ktorý by špecifikoval verejné služby týkajúce sa mladých ľudí. V dôsledku toho politika mládeže nie je jasne definovaná ako povinná verejná úloha a nemá spoľahlivé mechanizmy na pridelovanie finančných zdrojov¹⁵.

14 <https://rm.coe.int/fifth-report-on-hungary/16808b57e8>, page 9, last download 2018-08-07

15 http://www.youthpolicy.org/library/wp-content/uploads/library/2014_EU_Youth_Work_Study_Country_Report_Hungary.pdf last download 2018-08-07

Kultúra práce s mládežou, ktorá nie je úplne konsolidovaná, ponúka možnosti pre učiteľov, psychológov a pracovníkov s mládežou vytvoriť a formovať túto činnosť ako povolanie. Táto oblasť je poznačená širokým spektrom tých, ktorí v nej pracujú, od neformálnych mládežníckych pracovníkov bez osobitnej kvalifikácie až po formálnych mládežníckych pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním a ďalšou špecializáciou na prácu s mládežou a / alebo ako asistenti pre mladých. Maďarsko nemá oficiálne strediská pre mládež. Existuje tu niekoľko spoločných priestorov pre mládež, ako je "Új Nemzedék Újratöltve: Közöségi terek"¹⁶, projekt v rámci celého Maďarska, ktorý sa snaží vybudovať otvorené spoločenské a komunitné miesta. Okrem toho sa mládežnícka práca väčšinou realizuje v školách a táboroch či kempoch.

¹⁶ <http://www.ujnemzedek.hu/kozossegi-terek> last download 2018-08-07

Litva

V posledných rokoch zaznamenala Litva neustály nárast nenávisťných prejavov a zločinov z nenávisťi, a to tak online, ako aj offline. V roku 2012 bolo z 263 činov nenávisťných prejavov nahlásených orgánom činným v trestnom konaní až 181, ktoré sa týkali podnecovania antisemitizmu alebo nenávisťi voči iným náboženským, etnickým alebo národnostným menšinám (Rómom, Rusom a Poliakom)¹⁷. V roku 2011 bolo hlásených iba 48 takýchto činov a 90% z nich bolo spáchaných online. Litovská vláda prijala opatrenia na riešenie týchto problémov, ale dodnes existuje veľa prípadov, ktoré zostávajú nevyriešené alebo sú ponechané v nečinnosti kvôli nedostatku dôkazov a nedostatku inštitucionálnych štruktúr schopných riešiť takéto prípady nenávisťných prejavov.

Z dôvodu nedostatku empatie, porozumenia a dezinformácie sú nenávisťné prejavy väčšinou zamerané na LGBTQ + komunitu, menšiny (náboženské a etnické) a utečencov. Jedným z dôvodov je nízka dostupnosť a vládna podpora štruktúrovaných informačných balíkov o skupinách postihnutých prejavmi nenávisťi. Okrem toho, aktivisti a pracovníci s mládežou, ktorí podporujú utečencov a menšiny, sú častejšie vystavení odmietaniu, trestným činom a vyhrožkam z dôvodu ich rozhodnutia.

Nenávisťné prejavy boli vždy prítomné v litovskom každodennom živote, ale väčšina ľudí im nevenuje dostatočnú pozornosť a nepocituje ich ako problém. To možno vyvodiť z nedostatku štúdií spájajúcich nenávisťné prejavy a sociálne problémy (ako je stručne uvedené vyššie). Keď bola litovská vláda konfrontovaná s nárastom samovrážd v krajine, začali sa aktivizovať určité iniciatívy a zákony. Úsilie vládnych a mimovládnych sektorov však zvyčajne nie je koordinované. Mnohé mládežnícke mimovládne organizácie sa zameriavajú na metódy prevencie boja proti nenávisťi, zatiaľ čo vláda zdôrazňuje práve intervencie. Z tohto dôvodu niektoré mimovládne organizácie museli prehodnotiť svoj prístup, aby získali potrebnú podporu od vlády.

V Litve je práca s mládežou (ako neformálne vzdelávanie) formálne zabezpečovaná pedagógmi, ktorí pracujú v rôznych neformálnych vzdelávacích centrách, ako aj v početných školských kluboch neformálneho vzdelávania. Tieto aktivity sú v rámci Litvy rozvinuté najdynamickejšie a považované za najdôležitejšie financované formy práce s mládežou. Napriek tomu je možné zistiť niekoľko nedostatkov, pokiaľ ide o implementáciu princípov práce s mládežou a príležitostí neformálneho a informálneho vzdelávania. Existuje tiež definovaná otvorená práca s mládežou, ktorá je sociálne orientovaná a má osobitné zásady, ako je otvorenosť voči všetkým mladým ľuďom na danom území / regióne a účasť nezávislá od sociálneho postavenia mladých ľudí. Je dokonca možné zapojiť aj sociálne znevýhodnenú mládež do existujúcich alebo nových aktivít. Otvorené strediská a priestory pre mládež boli v krajine založené až nedávno. Kvalifikačné požiadavky pre pracovníkov s mládežou vo formálnej oblasti sú prísne (diplom zo sociálnej práce, pedagogiky alebo psychológie), zatiaľ čo neformálna mládežnícka práca je poskytovaná hlavne dobrovoľníkmi mládežníckych organizácií (najmä venujúcich sa kultúrnemu a občianskemu neformálnemu vzdelávaniu) a mimovládny (náboženské a sekulárne) organizáciami (zvyčajne orientované na sociálne služby). Celkovo je záväzok vlády v oblasti rozvoja práce s mládežou v krajine pozitívny a plánuje sa založenie mobilných tímov a pracovníkov na ulici (street workers) v práci s mládežou.

Práca s mládežou v oblasti podpory demokracie a znižovania nedemokratického postoja v Litve je iniciovaná predovšetkým programom EÚ - "Mládež v akcii".¹⁸

17 <https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Lithuania/LTU-CbC-V-2016-020-ENG.pdf> last downloaded 2018-07-30

18 http://www.youthpolicy.org/library/wp-content/uploads/library/2014_EU_Youth_Work_Study_Country_Report_Lithuania.pdf last downloaded 2018-07-30

Poľsko

V Poľsku existuje všeobecné presvedčenie, že krajina je etnicky zjednotená, a preto obyvatelia čelia iba zriedkavým prípadom rasizmu a xenofóbie. Podľa posledného celkového sčítania má Poľsko 38.230.000 obyvateľov, z toho 36.983.700 ľudí má poľskú štátnu príslušnosť, čo sa rovná 96,74% obyvateľstva. Počet cudzincov žijúcich v Poľsku je približne 266 000 ľudí, z toho 100 000 je ukrajinskej národnosti. Odhadom, asi 1.23 % populácie patrí medzi uznané národnostné a etnické menšiny. V médiách sú len zriedka viditeľné. Náboženské menšiny alebo disidentské mládežnícke subkultúry sú tiež sociálne marginalizované. Hoci počet ľudí s inou farbou pleti (POC) a / alebo Moslimov je nízky, najvyšší počet trestných činov z nenávisťi dokumentovaných políciou v roku 2016 mal rasistický a xenofóbny pôvod, po ktorom nasledovali islamofóbne motivované zločiny.¹⁹ Zatiaľ čo väčšina prípadov hlásených v roku 2014 sa pohybovala systematicky od podnecovania k násiliu a hrozbám, počet fyzických útokov sa v rokoch 2015 a 2016 dramaticky zvýšil. V Poľsku sa však o tomto probléme len málokedy diskutuje verejne. Navyše ultranacionalistickí a neonacistickí aktéri čoraz viac ovplyvňujú hlavný prúd a myslenie ostatných svojimi činmi. V roku 2017, počas Národného dňa nezávislosti, pochod organizovaný krajnými pravicovými skupinami prilákal dokonca medzinárodnú pozornosť. Počas tejto udalosti boli skandované rasistické a neznášanlivé slogany a došlo k násilným stretom. Na pochode sa zúčastnilo 60000 ľudí vrátane mnohých mladých ľudí. Štátne orgány zriedkavo vyjadrovali svoj nesúhlas s týmito udalosťami a demonštranti neboli dostatočne chránení, výtržníci neboli dokonca ani stíhaní.

Nacionalisticko-konzervatívna strana PiS predstavuje absolútnu väčšinu v parlamente už od roku 2015. Ich politika je založená na ultrakonzervatívnych, nacionalistických a čiastočne katolíckych fundamentalistických hodnotách. Obavy liberálov, ľavicových politikov a cudzincov sú marginalizované. Kritici a politickí protivníci sú niekedy označovaní za zradcov.

V posledných rokoch začalo Poľsko implementovať antidiskriminačné smernice Európskej únie a prijalo Národný program na prevenciu rasovej diskriminácie. Ich implementácia však čelila prekážkam a značným ťažkostiam, ako aj nedostatku vôle a organizačných opatrení²⁰. V roku 2016 vláda zrušila štátnu radu, ktorá sa zaoberá bojom proti rasizmu napriek zvýšeniu kriminality z nenávisťi v krajine.

Vzhľadom na medzisektorovú povahu politiky pre mladých v Poľsku neexistuje formálna definícia práce s mládežou. Koordináčnej centrá alebo zastrešujúce organizácie, ktoré by mohli vykonávať a plniť túto úlohu, neexistujú²¹. Prácu s mládežou v Poľsku zastrešujú predovšetkým vzdelávacie inštitúcie na základe Zákona o školskom vzdelávaní. Mimovládne organizácie ponúkajú dobrovoľnícke činnosti a vďaka outsourcingu sú niektoré aktivity ponúkané aj centrálnou administratívou a miestnymi orgánmi. Zatiaľ čo štátne subjekty pristupujú k tomu, že práca s mládežou je normatívna a predpísaná, aktéri z tretieho sektora považujú prácu s mládežou za aktívnejšiu a participatívnejšiu. Mládežnícka politika sa zameriava na problémy a nevyužíva holistický prístup. Preto sú činnosti často zamerané na špecifické cieľové skupiny, napr. mladých ľudí so slabými ekonomickými zdrojmi. Krajine bolo odporúčané odstrániť kritérium príjmov, aby boli aktivity mládeže inkluzívnejšie.

19 <http://hatecrime.osce.org/poland>, last downloaded 2018-07-25

20 Mikulska, Agnieszka (2010): Racism in Poland. Report on Research Among Victims of Violence with Reference to National, Racial, or Ethnic Origin. Helsinki Foundation for Human Rights/ Rasizmus v Poľsku. Správa o výskume obetí násilia s odkazom na národný, rasový alebo etnický pôvod. Helsinská nadácia pre ľudské práva

21 http://www.youthpolicy.org/library/wp-content/uploads/library/2014_EU_Youth_Work_Study_Country_Report_Poland.pdf last downloaded 2018-07-25

Portugalsko

Portugalsko možno charakterizovať ako heterogénnu migračnú spoločnosť vďaka svojej koloniálnej histórii a prisťahovalectvu z bývalých kolónií. Ľudia majú skúsenosti s prichádzajúcim obyvateľstvom a kultúrnou rôznorodosťou. Zdá sa, že otvoreného rasizmu a násilných útokov je v krajine menej ako v iných krajinách v EÚ, hoci neexistuje oficiálny monitoring trestných činov z nenávisti a rasistických útokov na potvrdenie tohto faktu. Portugalsko nedávno prijalo otvorený prístup k utečencom a je ochotné prijať ešte viac **vysídlených osôb**, aby vyrovnalo pokles počtu svojich obyvateľov. Vláda sa jasne postavila proti xenofóbnej rétorike²².

Avšak portugalská spoločnosť nie je bez rasizmu. Rasizmus existuje v jemných a nezreteľných formách a prejavuje sa väčšinou v prístupe k bývaniu, ktoré je pravidelne odmietané na základe farby pleti a etnického pôvodu. Rómska komunita je v Portugalsku nepochybne diskriminovaná najviac. Vyskytli sa aj prípady zjavného rasizmu voči konkrétnym komunitám migrantov, ako je čínska komunita, najmä vo vzťahu k ich podnikateľskej činnosti. Rasistické stereotypy a predsudky voči tmavším ľuďom prevažujú a ide najmä o konfrontáciu s koloniálnou minulosťou Portugalska, kedy táto menšina stále čelí odporu verejnosti²³. Existujú právne nástroje na boj proti diskriminácii v zamestnaní, ale migranti a etnické menšiny uvádzajú, že aj napriek tomu čelia diskriminácii. Často sú nedostatočne platení a pracujú v ťažkých pracovných podmienkach alebo na pozíciách, kde stačí nižšie vzdelanie. V rámci krajiny existuje významná komunita migrantov bez dokladov. Nedostatok práv vyplývajúcich z tohto právneho postavenia bráni získaniu občianstva a k ich úplnému zapojeniu v spoločnosti.

V Portugalsku prácu s mládežou poskytuje hlavne tretí sektor, napr. komunitné alebo náboženské organizácie, mládežnícke organizácie, miestne orgány, organizácie občianskej spoločnosti a súkromné inštitúcie. V Portugalsku neexistuje právna definícia práce s mládežou. Vo všeobecnosti sa za prácu s mládežou považuje účasť mladých ľudí a zapojenie mladých ľudí prostredníctvom mládežníckych organizácií, a to najmä v záujme zvýšenia ich neformálneho vzdelávania, sociálneho začlenenia a občianskeho a demokratického povedomia. Zamestnanci mládežníckych organizácií sú väčšinou dobrovoľníci. V dôsledku toho práca s mládežou neexistuje v Portugalsku ako formálna alebo profesionálna služba. Samosprávy pracujú na miestnej úrovni so školami v spolupráci s miestnymi mládežníckymi organizáciami²⁴.

Zatiaľ čo rozpočet na prácu s mládežou je vo všeobecnosti veľmi obmedzený, národný program "Escolhas" je jednou z najviditeľnejších aktivít, ktoré majú pozitívny vplyv na rozvoj práce s mládežou v Portugalsku. Program financuje projekty pre rôzne organizácie s cieľom znížiť sociálne vylúčenie mladých ľudí zo znevýhodneného alebo prisťahovaleckého prostredia. Program bol realizovaný Vysokým komisárom pre migráciu a medzi kultúrny dialóg (ACIDI). ACIDI je zodpovedná za integráciu migrantov, utečencov a etnických menšín a vytvorila takisto sieť miestnych centier na podporu integrácie migrantov s presvedčením, že ich integrácia funguje najefektívnejšie na miestnej úrovni.

22 <https://dailymtimes.com.pk/261467/portugal-the-european-country-that-wants-more-migrants/> last downloaded 2018-07-30

23 <https://www.politico.eu/article/portugal-slave-trade-confronts-its-past/> last downloaded 2018-07-30

24 http://www.youthpolicy.org/library/wp-content/uploads/library/2014_EU_Youth_Work_Study_Country_Report_Portugal.pdf last downloaded 2018-07-30

Slovensko

Počas prieskumu Eurobarometer v roku 2015, ktorý hodnotil stav diskriminácie v krajinách EÚ, dosiahlo Slovensko jeden z najhorších výsledkov zo všetkých európskych krajín. Slováci tvorili najvyšší počet ľudí, ktorí pripustili, že by sa cítili neprijemne, ak by ich deti mali vzťah s osobami ako černosi, aziati, moslimovia či židia. Paradoxne je Slovensko zaradené na 30. mieste v Indexe sociálneho pokroku, ktorý hodnotí blaho, príležitosti a základné ľudské potreby v 128 krajinách. Slovensko však bolo zaradené na 124. miesto, keď sa hodnotila tolerancia voči menšinám. Tieto zistenia sa opakujú v mnohých prieskumoch a zdôrazňujú, že väčšina Slovákov má negatívny postoj k menšinám a Slovensko je jednou z najrasistickejších a najxenofóbnejších krajín v rámci EÚ.

Verejnosť je ovplyvnená anti-migračnou a nacionalistickou rétorikou prezentovanou politickými vodcami. V decembri 2015 slovenská vláda kvôli kvótovému systému prijala iba 149 utečencov, aj to len za predpokladu, že pôjde iba o kresťanov z Iraku. Posledné voľby sa uskutočnili v marci 2016 a v prieskume pred voľbami sa 80% obyvateľov Slovenska vyjadrilo, že sú proti prijatiu migrantov.

Neo-nacistická strana Ľudová Strana Naše Slovensko (ĽSNS) prekvapujúco získala 8,4% hlasov a prvýkrát bola zvolená do parlamentu. Nedávno dokonca aj predseda vlády SR, Robert Fico, vydal kontroverzný prejav a tvrdil, že "islam nemá miesto na Slovensku. Je ťažké integrovať ľudí, ktorí majú odlišné tradície a kultúry. [...]" Ako odpoveď na parížske teroristické útoky, predniesol Ľuboš Blaha, kolega zo strany, nasledovný výrok: "Ak multikulturalizmus zlyháva na miestach, ako je Paríž a Brusel, prečo by sme to mali skúšať tu?"

ĽSNS bola najpopulárnejšou stranou medzi prvovoličmi, čo len zdôrazňuje potrebu, aby sa práci s mládežou a najmä otázkam rasizmu a extrémizmu venovala väčšia pozornosť. Výsledky prieskumu/exit pollu odhalili, že 23% mladých ľudí vo veku 18-21 rokov hlasovalo za ĽSNS. Prieskumy po voľbách ukázali, že 1/3 mladých ľudí vo veku 18 až 39 rokov sympatizuje s ĽSNS. To môže súvisieť s tým, že mladí ľudia trávajú viac času na sociálnych sieťach a že alternatívne mediálne kanály sú medzi nimi obľúbenejšie. V súčasnosti chýba dostatočné vzdelávanie o médiách a politike.

V Stratégii pre mládež na Slovensku v rokoch 2010-2014 sa výslovne neuvádza boj proti diskriminácii a rasizmu, hoci riešenia možno nájsť v niekoľkých častiach dokumentu. Koordinácia práce s mládežou na Slovensku je vykonávaná vďaka Slovenskému inštitútu mládeže - Iuventa, ktorý prispôsobuje svoje vzdelávacie programy podľa potrieb verejnosti. V posledných rokoch sa v učebných plánoch vyskytlo niekoľko prednášok o prejavoch nenávisti alebo o vzdelávaní voči tolerancii a multikulturalizmu. Stále je však potrebné ďalej vzdelávať pracovníkov s mládežou a učiteľov, najmä v znevýhodnených regiónoch, kde je aj najvyššia prítomnosť rasizmu a diskriminácie. Odovzdávanie skúseností mladšej generácii pracovníkov s mládežou je tiež zložitá, pretože neexistuje systematický prístup. Príležitosti na ďalšie vzdelávanie však určite existujú. Školenia sú príležitostne ponúkané vnútroštátnymi orgánmi, ale väčšinou sa zameriavajú na prípravu a rozvoj nových projektov a iniciatív či ich následné riadenie. Mimovládne organizácie tiež ponúkajú školenia, ale ich obsah výrazne závisí od priorít a financovania. Na záver, je tiež vhodné spomenúť, že v súčasnosti chýba aj metodika metodickej kvalifikácie, ktorá by pomohla pracovníkom s mládežou riešiť prejavy rasizmu, diskriminácie, netolerancie či nenávistných prejavov medzi mladými ľuďmi.

Závery z pohľadu kvality rozvoja a vývojových tendencií

Vyššie uvedené opisy ukazujú, že nastavenia a podmienky práce s mládežou v Európe sú rozmanité a takisto sú lokálne odlišné z hľadiska prejavov diskriminácie a prejavov nenávisť. Existujú rozdiely, ale tiež podobnosti. Práca s mládežou čelí výzve nájsť správne riešenie a poučiť sa z osvedčených postupov v iných prostrediach a zároveň ju prijať do svojho špecifického kontextu.

Cieľom týchto osnov je zabezpečiť, aby pracovníci s mládežou uznali, že prevencia rasizmu a iných dysfunkčných násilných postojov sa môže uskutočňovať kedykoľvek, v každodennom prostredí práce s mládežou a nie je obmedzená len na vopred plánované workshopy a vzdelávacie aktivity. Rozvoj odborných kompetencií by mal byť úzko prepojený s miestnym kontextom a s ohľadom na skutočné pracovné podmienky.

Výsledkom je, že prenos učebných plánov a ich odporúčaní / vzdelávací obsah je možné zabezpečiť iba tým, že budú čo možno najširšie a čo najšpecifickejšie, samozrejme, podľa potreby. Namiesto toho, aby boli navrhnuté konkrétne cieľové skupiny, nastavenia a plány, je potrebné stanoviť určité predpoklady. Týmto spôsobom sa poskytne vzorec vo všetkých oblastiach, ktoré môžu pracovníci s mládežou a ich tímy prenášať a prispôbovať podľa konkrétnych potrieb.

Pokiaľ ide o využiteľnosť, metodika je založená na "dialektickom prístupe" voči mladým ľuďom. Jadro práce sa má realizovať a definovať iniciovaním procesov v otvorených priestoroch a prostredníctvom projektov s cieľom vytvoriť dialóg medzi pracovníkmi s mládežou a mladými ľuďmi. Takýto priestor v kombinácii s kvalifikovanými a vzdelanými pracovníkmi s mládežou ponúknu priestor pre demokratické jednanie a vzdelávanie o politike. Môžu vytvárať nové príležitosti na stretnutia a podporovať integráciu a otvorenosť.

Ako používať učebné plány (kurikulum)

Výber modulov

Učebné plány poskytujú rámec pre vzdelávacie ciele a obsah. Zobrazujú výzvy, ktorým čelia pracovníci s mládežou v súvislosti s uvedenými javmi a stanovujú možné študijné ciele, ktorými by bolo možné dosiahnuť určité kompetencie. Učebné osnovy by sa nemali chápať ako prísny a nariadený plán hodín, naopak, školitelia a pracovníci s mládežou by si mali vybrať tie elementy z dostupných modulov, ktoré sú relevantné pre ich potreby a zdroje.

Všetky moduly by mali byť pokryté tematicky. Je však možné vybrať len určitú jednotku z modulu alebo zamerať sa na konkrétnu oblasť. V závislosti od dostupných zdrojov sa učebné osnovy môžu použiť na organizovanie komplexnej série ďalšieho vzdelávania alebo jednotlivých workshopov a kratších tréningových či školiacich formátov.

Popisy modulov sú čo najvšeobecnejšie a špecifické do maximálnej možnej miery. Za individuálny obsah zodpovedajú školitelia alebo tímy pracovníkov s mládežou. Mali by upraviť obsah podľa konkrétnej situácie na mieste, dostupných zdrojov a / alebo profesionálnych tradícií. Pre inšpiráciu a jasnosť prinášame návrhy na možný obsah a štruktúru v každej tréningovej jednotke. Viac informácií a zdrojov, ktoré môžete použiť počas tréningov, nájdete na webových stránkach projektov:

Tréningové požiadavky

Ak by si školitelia chceli overiť a otestovať, či ich koncepcie spĺňajú požiadavky na pokročilé školenia pre pracovníkov s mládežou v oblasti demokratickej práce s mládežou a cieľenej prevencie diskriminácie, môžu použiť nižšie uvedený kontrolný zoznam.

Zoznam kontrolných otázok:

☐ spĺňa tréning špecifické požiadavky pracovníkov s mládežou v prostredí v ktorom pracujú?
☐ sú požiadavky a zdroje pracovníkov s mládežou zohľadnené a zahrnuté v obsahu, formáte a rozsahu tréningov?
☐ sú informácie, poskytnuté v rámci školenia účastníkom, také, aby im pomohli predstaviť si spôsoby riešenia situácií a konfliktov v rámci ich každodenného pracovného života?
☐ zameriava sa obsah vzdelávania na tri základné rozmery kompetencií vo vyváženom pomere: vedomosti, zručnosti a profesionálny prístup?
☐ sprevádzajú vybrané metódy cieľ vzdelávania týkajúce sa týchto dimenzií?
☐ povzbudzuje tréning účastníkov, aby sa identifikovali a spájali s inými príslušnými aktérmi v ich sociálnom prostredí?
☐ je vynakladané úsilie na prenos výsledkov vzdelávania do udržateľných praktických postupov účastníkov?
☐ existujú nástroje na hodnotenie vzdelávania (a výsledky)?

Moduly

Modul 1: Práca s mládežou ako profesia orientovaná na ľudské práva

Pracovníci s mládežou môžu zdieľať informácie, zvyšovať povedomie o rôznych odmietaniach alebo dať priestor na diskusiu o týchto témach. Jasné pochopenie ideálov, hodnôt a poslania práce s mládežou je základom budovania profesionálneho a politického seba konceptu, ktorý je nevyhnutný pre demokratickú prácu s mladými. Tento modul sa zameriava na základné princípy a poskytuje pracovníkom s mládežou spoločný základ, na základe ktorého je možné podporiť demokraciu a bojovať proti súčasnému vývoju a nedemokratickým postojom. Navyše berie do úvahy aj otázky profesionalizácie, uznania a delegovania úsilia od nedemokratických aktérov.

1.1. Vízia a misia práce s mládežou

Práca s mládežou ako celok, a teda aj vo svojom profesionálnom postoji, sa v jednotlivých krajinách líši v závislosti od národnej legislatívy a príslušného historického vývoja sociálnej práce. Správa, poskytnutá skupinou odborníkov pre prácu s mládežou Európskej komisie nazvaná "Kvalitná práca s mládežou", v podstate chápe prácu s mládežou ako "aktivity pre mladých ľudí ktorých sa dobrovoľne zúčastňujú a sú určené na podporu ich osobného a sociálneho rozvoja prostredníctvom neformálneho a informálneho vzdelávania." ²⁵Táto definícia obsahuje aj elementárny mandát práce s mládežou: podpora osobného a sociálneho rozvoja mladých ľudí.

Pracovníci s mládežou sú definovaní ako "osoby pracujúce v priamom kontakte s mladými ľuďmi, ktorí vykonávajú činnosti určené na podporu ich osobného a sociálneho rozvoja prostredníctvom neformálneho a informálneho vzdelávania. Pracovníci s mládežou môžu byť profesionálmi alebo dobrovoľníkmi a môžu byť štátni zamestnanci alebo pracovať pre mimovládne organizácie." ²⁶ Práca s mládežou pôsobí lokálne v kontexte širokej škály nastavení, misií a očakávaní a je často predmetom delegitimizácie a pokusov o ekonomizáciu.

Z tohto dôvodu by pracovníci s mládežou mali ovládať potenciál oblasti svojej práce a spĺňať základné požiadavky založené na vlastných odborných znalostiach. Jasná vízia o ich vlastnom poslaní a profesionálnom sebaopoznaní je preto dôležitá pre každého pracovníka s mládežou.

Čo chceme dosiahnuť:

- povedomie o historických odkazoch práce s mládežou / sociálnej práce
- diskusia o súčasných debatách a definíciách
- znalosť záväzných vnútroštátnych právnych predpisov
- reflexia poslania a seba konceptu ako pracovníka s mládežou
- zvýšené povedomie o vplyve pracovníkov s mládežou (a sociálnej práce) na spoločnosť

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Úvod, Účastníci navzájom vysvetľujú a spoznávajú svoje názory v danej téme.	<u>Vyhľadania</u> - Pracovníci s mládežou musia v prvom rade slúžiť potrebám mladých ľudí - Práca s mládežou je politická - Práca s mládežou je určená len znevýhodneným mladým ľuďom	Škála - Súhlasí/Nesúhlasí
Znalosti o profesionálnom (seba) vnímaní sociálnej práce a práce s mládežou	<u>Základy</u> - Definícia a právny rámec práce s mládežou a jej prvkov - Nastavenia a cieľové skupiny - Čo a kto je mládež / sociálny pracovník - Potenciál a ciele	Prezentácia
Znalosť historických koreňov a politických sporoch prostredníctvom príkladov / osvedčených postupov v súvislosti so zmenami počas histórie.	<u>Dejiny spoločenských hnutí a ich skutočné dôsledky</u>	Výskum v skupinách, prezentácia

²⁵ http://ec.europa.eu/assets/eac/youth/library/reports/quality-youth-work_en.pdf; S.12

²⁶ ebd.

1.2. Etické pracovné štandardy

Etické povedomie je základnou súčasťou profesionálnej praxe pracovníkov s mládežou. Ich schopnosť a odhodlanie konať eticky je základným aspektom kvality poskytovaných služieb. Etické zázemie, aké prijali Medzinárodná federácia sociálnych pracovníkov (IFSW) a Medzinárodná asociácia škôl sociálnej práce (IASSW) v roku 2004²⁷, je záväzné pre odborníkov v oblasti sociálnej práce, ktorých súčasťou je práca s mládežou.

Niektoré etické výzvy a problémy, s ktorými sa stretávajú pracovníci s mládežou pri rasistických či diskriminačných situáciách, sú v niektorých miestnych kontextoch veľmi špecifické, iné sú bežné alebo všeobecné. Pracovníci s mládežou by preto mali vedieť spoločné vyhlásenia na úrovni všeobecných zásad a uvažovať o výzvach, s ktorými sa stretávajú pri boji proti rasizmu a diskriminácii, aby boli schopní uskutočňovať etické rozhodnutia pre každý jednotlivý prípad osobitne. Konkrétne pri praktizovaní práce s mládežou, ktorá aktívne presadzuje demokratické hodnoty, musia internalizovať pracovné princípy, ako napr. otvorenosť a inklúzia, postaviť sa proti diskriminácii, uznávať rozmanitosť, zohľadňovať záujmy mladých ľudí, podporovať sociálnu spravodlivosť, odmietať nespravodlivé politické rozhodnutia a postupy a prejavovať solidaritu s vylúčením alebo utláčaním.

Čo chceme dosiahnuť:

- Ovládať spoločné vyhlásenia o etických princípoch a štandardoch v demokratickej práci s mládežou
- Uvedomiť si existujúce dilemy kvôli konfliktným záujmom aktérov zapojených do vytvárania práce s mládežou alebo obmedzené zdroje určené na túto prácu
- Byť schopný integrovať pracovné princípy do konkrétnych pedagogických cieľov v každodennej práci

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Účastníci zdieľajú predchádzajúce poznatky a majú možnosť zosúladiť ich s oficiálnymi / spoločnými vyhláseniami o zásadách a pracovnej etike	<u>Princípy demokratickej práce s mladými</u>	Spoločný brainstorming / Zber ďalších informácií o oficiálnych / spoločných vyhláseniach
Účastníci identifikovali protichodné zásady v konkrétnych pracovných prípadoch a zistili možné spôsoby, ako ich profesionálne riešiť	<u>Konfliktné situácie v pracovnom kontexte</u>	Kooperatívna prípadová štúdia

27 <https://www.iassw-aiets.org/global-standards-for-social-work-education-and-training/>

1.3. Ľudské práva, sociálna spravodlivosť a demokratické vzdelávanie

Ľudské práva musia byť základným referenčným rámcom v práci s mládežou, najmä pri práci s mladými ľuďmi, ktorí vykazujú diskriminačné postoje, ale aj so zraniteľnými skupinami, ktoré sú postihnuté diskrimináciou a vylúčením. Keďže téma ľudských práv nie je súčasťou väčšiny formálnych učebných osnov, pracovníci s mládežou, ktorí chcú začleniť do svojej práce ľudské práva, sociálnu spravodlivosť a demokratické vzdelávanie, sú často odkázaní na viac či menej špecifickú intuíciu. Okrem metodologických kompetencií si situácia vyžaduje aj špeciálne vedomosti a jasný postoj k ľudským právam s cieľom trvalo integrovať danú tému do pedagogickej praxe.

Vedecké poznatky, výmena pracovných prístupov založená na teórii a praxi a vytváranie sietí môžu byť účinnými nástrojmi, ktoré prispievajú k profesionalizácii vzdelávania v oblasti ľudských práv v práci s mládežou.

V tomto odbore by mali odborníci získať príležitosť premýšľať o svojich vlastných ambíciách v súlade alebo na rozdiel od ich skutočných skúseností v pracovnom prostredí: kde by si mohli uplatniť svoje nároky? Kde je situácia náročná či výzvou a prečo?

Čo chceme dosiahnuť:

- zlepšiť poznatky o hlavných koncepciách, podmienkach a dohodách o ľudských právach
- poznať historické odkazy hnutí bojujúcich za ľudských práv
- reflektovať ľudské práva ako základ sociálnej práce a práce s mládežou: odrážať vlastné poslanie (neziskové organizácie) a uskutočniť závery pre vlastnú prax
- Rozvíjať pochopenie výziev, ktorým čelia ľudské práva a sociálna spravodlivosť z interdisciplinárnej perspektívy

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (metódy)	Inštrukcie/Metódy
Aktivizovať, zdieľať predošlé vedomosti a tiež objasniť podstatu ľudských práv a sociálnej spravodlivosti	<u>Ľudské práva</u> - Aké sú základné ľudské práva? - V čom môžu byť kontroverzné? - Kde sa stávame svedkami vznikajúcich problémov?	Spoločná diskusia
Poznať definíciu ľudských práv a osvedčených postupov práce v oblasti ľudských práv v EÚ	<u>Pracovné ľudské práva v EÚ</u>	Input/Vstup
Vytvoriť stratégie na zvýšenie účinnosti vlastnej práce v oblasti ľudských práv	<u>Stratégia rozvoj</u> - analýza (čo je problém) - nastavenie cieľa (Čo chceme dosiahnuť?) - stratégia (Čo urobiť? Ako? S kým?)	Brainstorming, práca v skupine

1.4. Politická kultúra a antidemokratický rozvoj

Práca s mládežou sa považuje za povolanie v oblasti ľudských práv a bráni privlastneniu rasistických, sexistických či autoritárskych názorov mladými ľuďmi, a preto nevyhnutne vstupuje do politickej debaty. Práca s mládežou má blízko k demokracii a prejavuje solidaritu s tými, ktorí sú marginalizovaní a diskriminovaní. Toto ale nemá vplyv iba na adresátov, ale má vplyv aj na sociálnu oblasť, ktorá môže a mala by byť použitá strategicky v boji proti rasizmu a diskriminácii. Zároveň pracovníci s mládežou predstavujú potenciálny cieľ pre antidemokratických aktérov, ktoré ich považujú za svojich nepriateľov a politických oponentov. V závislosti od prevládajúcej politickej kultúry spoločnosti sú pracovníci s mládežou vystavení nenávisným prejavom a hrozbám v rôznej miere, dostávajú rôzne úrovne podpory od verejných a súkromných aktérov a potrebujú dokonca obhajovať a legitimizovať svoju každodennú prácu.

V tejto časti by odborníci mali v rámci svojej profesionálnej misie uvažovať o úlohe práce s mládežou ako o demokratickom aktérovi v sociálnej oblasti a mali by získať návrhy na boj proti nedemokratickému vývoju v ich sociálnom priestore. Zároveň diskusia o možnostiach posilnenia pracovníkov s mládežou vrátane prípravy a prípadné pokusy o delegitimizáciu a stratégie na riešenie nenávisť a hľadanie alebo organizovanie všeobecnej vonkajšej podpory.

Čo chceme dosiahnuť:

- diskusiu o vplyve práce s mládežou na sociálny vývoj a politické tendencie v sociálnom priestore
- identifikáciu možností externej demokratickej činnosti
- vedomosti o existujúcich podporných štruktúrach (profesionálne siete, iniciatívy občianskej spoločnosti, poradenstvo a informačné príležitosti, alternatívne možnosti financovania ...)
- (ďalší) rozvoj vlastných prístupov k spoločným stratégiám pri riešení antidemokratických tendencií prostredníctvom politickej (seba-) organizácie

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Účastníci zdieľajú skúsenosti, svoje reálne spôsoby ako sa vysporiadať s nedemokratickými aktérmi a vývoji a identifikujú možné výzvy a situácie	<u>Skúsenosti</u> - V mojom pracovnom kontexte čelím týmto situáciám ... - Moje praktiky na úspešné zvládnutie ... - Toto považujem za náročné alebo potrebujem podporiť v tejto oblasti ...	Práca v dvojiciach, zhromažďovanie odpovedí na kartách, hárkoch. Prezentácia a diskusia v pléne
Účastníci sa dozvedia o podporných štruktúrach v prípade pravicového extrémistického násillia a s možné postupy počas poradenstva (counseling)	<u>Pravicové extrémistické násillie: Čo môžem urobiť?</u> Existujúci aktéri a procesy poradenstva a podpory	Input/vstup, zhrnutie skúseností
Účastníci identifikovali ďalších aktérov spolupráce vo svojich komunitách, aby rozvíjali strategické siete pre svoje špecifické problémy	<u>Ďalšie kroky:</u> S kým spolupracovať? V akej veci? Čo robiť?	Skupinová práca, mapovanie potenciálnych podporných štruktúr na flipcharte

1.5. Profesionálny postoj

Táto časť sa zaoberá úlohou profesionálneho prístupu v demokratickom vzdelávaní mládeže. Zakorenená myšlienka, že iba "správne" metódy pomáhajú potláčať rasistické a antidemokratické postoje mladých ľudí, je sporná. Pracovníci s mládežou musia venovať veľkú pozornosť a musia rozvíjať svoj cit pre jednotlivé témy a ako ich používať v kontexte, čeliť spoločenskému chápaniu alebo ponúkať alternatívne interpretácie. Pre riešenie nedemokratických vyhlásení a odmietaní by malo byť správanie pracovníkov s mládežou, v prvom rade založené na profesionálnom postoji. Profesionálny postoj je kompasom pre pracovníkov s mládežou, ktorý im umožňuje zaujať dôverne známe pozície v náročných situáciách. Určuje, ako vníma a hodnotí svojich adresátov, pedagogické situácie a interakcie. Okrem toho ovplyvňuje výber pedagogických opatrení (napríklad metód).

V tejto časti by pracovníci s mládežou mali konfrontovať svoje vlastné hodnoty a presvedčenia o normách, hodnotách a štandardoch v oblasti odbornej prípravy a mali by byť povzbudení, aby reflektovali svoju (odbornú) biografiu a prax. Témy, ktoré je možné riešiť, sú napr. postoje k základným konceptom a hodnotám v demokratickej práci s mládežou, dilemy v úlohách, osobné bariéry, emócie a vplyv a hľadanie integračných riešení. Kľúčové schopnosti musia byť dokonale preskúmané a tréňované. Nakoniec, tréneri musia poskytnúť aj koncepciu, že práca na profesionálnych postojoch je neustále prebiehajúcim procesom.

Čo chceme dosiahnuť:

- poznanie významu profesionálneho prístupu a jeho kritický význam pre demokratickú prácu s mladými
- pripomínať a skúmať aspekty, ktoré tvoria vlastný profesionálny postoj
- používať ako orientáciu profesionálne hodnoty a normy práce s mládežou
- formulovať a zaviazat sa k profesionálnym pozíciám týkajúcim sa odbornej identity, inštitúcie a koncepčne požadovaných postojov

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Účastníci si môžu predstaviť dôležitosť profesionálneho prístupu k práci s mládežou ako súčasť profesionálnej identity. Vedia o aspektoch, ktoré tvoria profesionálny postoj a potrebné schopnosti na ďalšie rozvíjanie vlastného profesionálneho prístupu	<u>Profesionálny prístup v demokratickej práci s mladými</u>	Input/Vstup
Účastníci praktizujú (samostatne) reflexnú prácu na svojom profesionálnom postoji a trénujú formulovanie jasných stanovísk k téme rasizmu a demokracie	<u>Moja pozícia k...</u> - Demokracia pre mňa znamená... - S cieľom podporiť nezávislé a sociálne kompetentné osobnosti je mojou úlohou ako profesionálneho pracovníka s mládežou .. - Odmietam rasizmus a diskrimináciu, lebo ...	Najprv individuálna práca Výroky v pléne

Modul 2: Diskriminácia a ideológie nerovnosti

Tento modul poskytuje príležitosť pre pracovníkov s mládežou, ako zvýšiť svoje teoretické a praktické poznatky a spoznať, ako pracovať preventívne proti pravicovému extrémizmu a rozpoznať jeho ideológiu. Celkovým cieľom je vybaviť pracovníkov s mládežou informáciami, ktoré im uľahčia rozpoznanie diskriminačných a pravicových extrémistických postojov a pomôžu rozvíjať kritické myslenie, zabrániť nedemokratickým postojom, radikalizácii a násiliu. Zatiaľ čo prvé dve časti sa zameriavajú na základné chápanie diskriminácie založenej na sociologickej perspektíve, nasledujúce časti sa zameriavajú na biografické faktory pre rozvoj diskriminačných postojov vrátane individuálnych dôsledkov pre tých, ktorí sú nimi postihnutí. Cieľom týchto jednotlivých častí je taktiež zdieľať a stanoviť osvedčené postupy využívané pracovníkmi pre mládež a školiteľmi na riešenie diskriminácie medzi mládežou a ako konať smerom k posilneniu postavenia. Nakoniec, posledné dve časti sa zaoberajú špecifickými aspektmi pravicových ideológií a ich vyjadrením a komunikáciou offline a online.

2.1. Diskriminácia a intersekcionalita

Diskriminácia existuje v rôznych dimenziách (pohlavie, sexuálna orientácia, vek, rasa, trieda, náboženstvo, atď.) a na rôznych úrovniach (individuálna, štrukturálna, inštitucionálna). Vzájomné prepojenie týchto rozmerov je zahrnuté v koncepte intersekcionality: *“Pojem ‘intersekcionalita’ bol definovaný ako ‘intersekcionalný útlak [ktorý] vyvstáva z kombinácie rôznych útlakov, ktoré spolu vytvárajú niečo jedinečné a odlišné od každej inej formy diskriminácie. [...] Intersekcionalný prístup zohľadňuje historický, spoločenský a politický kontext a uznáva jedinečnú skúsenosť jednotlivca založenú na priesečníku všetkých dôležitých dôvodov.”*²⁸

Vzhľadom na komplexné mocenské vzťahy a rôznorodosť výsledných spoločenských pozícií a foriem diskriminácie potrebujú pracovníci s mládežou rozšírený pohľad a všeobecné chápanie základných mechanizmov a dôsledkov diskriminácie. Bez uvedomenia si intersekcie sociálneho útlaku môžu odborníci riskovať, že prehliadnu jednoducho tých, ktorí sú postihnutí viacnásobnou diskrimináciou a ich adekvátne potreby (napr. potreby utečencov v otvorenom prostredí práce s mládežou, atď.).

Čo chceme dosiahnuť:

- Vytvoriť kritický pohľad na existujúce mocenské vzťahy
- Pochopiť mechanizmy, účinky a prepojenia diskriminácie s cieľom rozpoznať (intersekcionalnú) diskrimináciu
- Identifikovať postupy na riešenie diskriminácie medzi mladými ľuďmi

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Nájsť definíciu na základe zdieľaných predchádzajúcich poznatkov.	<u>Čo je diskriminácia?</u> - prepojenie na vzťahy spoločenskej moci	Brainstorming
Prehliť skúmanie a analýzu.	<u>Formy, úrovne a dimenzie diskriminácie</u>	Plenárne zhromaždenie, diskusie a príklady
Poznať koncepciu intersekcionality a prepojiť ju s predchádzajúcimi poznatkami o diskriminácii	<u>Intersekcionalita</u>	Teoretické vstupy, Video prezentácia

28 C. A. Aylward, “Intersectionality: Crossing the Theoretical and Praxis Divide” (Paper Distributed at Transforming Women’s Future: Equality Rights in the New Century: A National Forum on Equality Rights presented by West Coast Leaf, 4 November 1999) [unpublished]./Prekračovanie teoretickej a praktickej nerovnosti” (práca distribuovaná na Transformácii budúcnosti žien: Práva rovnosti v novom storočí: Národné fórum o právach rovnosti predložené West Coast Leaf, 4. novembra 1999) [nepublikované].

2.2. Sociálna zmena a politické postoje

Teórie sociálnej zmeny ponúkajú vysvetlenia pre ľudí, ktorí rozvíjajú pravicový populistický svetonázor a podporujú ideológie nerovnosti: rozklad sociálnej súdržnosti v rámci skupiny v dôsledku sociálnych zmien môže spôsobiť zvýšenie dezorientácie a izolácie. Tento stav je sprevádzaný skutočným alebo vnímaným vylúčením práce, spotreby, systémov sociálneho zabezpečenia a demokratickej účasti. Kvôli týmto skúsenostiam alebo pozorovaniu sa ľudia môžu stať ochotnejšími presadzovať konkrétne záujmy prostredníctvom kolektívneho alebo individuálneho násillia alebo obhajovať svoje násilné či diskriminačné vynucovanie. Preto je potrebné rozlišovať, ako jednotlivci tvoria svoje úsudky; ak čelia skutočnej marginalizácii, majú pocit, že sú v porovnaní s inými sociálnymi skupinami znevýhodnení. Môžu sa tiež obávať vylúčenia zo sociálnych zdrojov a príležitostí pre politickú účasť v budúcnosti.

Pracovníci s mládežou musia poznať fenomény sociálnej dezintegrácie a musia byť schopní posúdiť, do akej miery sú ich adresáti ovplyvnení. Taktiež musia byť adekvátne pripravení o týchto témach diskutovať. Preto je dôležité ponúknuť adekvátnu individuálnu podporu, bojovať za lepšie sociálne podmienky ako profesionáli s politickým mandátom a nájsť pedagogické spôsoby, ako pomôcť adresátom vyrovnáť sa s ich strachom a neistotami poháňanými sociálnou diskusiou.

Čo chceme dosiahnuť:

- Znalosť relevantných pojmov teórie sociálnej dezintegrácie a deprivácie
- Kritické odzrkadlenie a rozlíšenie fenoménov sociálneho rozpadu (dezintegrácie), vylúčenia a relatívnej / fraternálnej deprivácie
- Rozvoj vhodných podporných a vzdelávacích prístupov k riešeniu príslušných javov

2.3. Postoje k diskriminácii a biografické procesy

V tejto časti sa pracovníci s mládežou dozvedia o koncepte diskriminácie medzi mladými ľuďmi. Diskriminačné postoje sú namierené proti údajným skupinám, svetonázorom, náboženstvám alebo praktikám a sú založené na všeobecných, neudržateľných a empiricky neoverených princípoch. S odkazom na najnovšie kvalitatívne longitudinálne štúdie²⁹ sa postoje diskriminácie netvoria predovšetkým prostredníctvom ideologickej indoktrinácie. Sú spojené s hegemonickými prejavmi a názormi, ktoré vychádzajú zo spoločenských štruktúr dominancie a diskriminácie. Navyše sú individuálne rozvinuté prostredníctvom subjektívnych spoločenských skúseností, interakcií a príbehov v priamom mikrosystéme jednotlivcov napr. v rámci rodiny alebo skupiny. Na základe predpokladu, že mladí ľudia stále rozvíjajú svoju politickú a spoločenskú identitu, spolupráca s nimi o ich postojoch je pre pracovníkov s mládežou možná a dokonca aj povinná.

Pracovníci s mládežou preto musia citlivo vnímať rôzne prejavy diskriminácie a prispôbiť rozmanité a profesionálne primerané prístupy mladým ľuďom, s ktorými pracujú. Okrem toho potrebujú vedieť, ako biografické kurzy prispievajú k budovaniu a dekonštrukcii zovšeobecňujúcich odmietaní. Poznanie týchto faktorov a okolností im umožní nájsť vhodné spôsoby prevencie a intervencie.

Čo chceme dosiahnuť:

- Reflexiu prejavov diskriminácie v postojoch a správaní ich adresátov
- Poznať biografické faktory, okolnosti a motivácie, v rámci ktorých si môžu mladí ľudia rozvíjať určité diskriminačné postoje
- Vyvodiť závery a nájsť prístupy pre svoju vlastnú pracovnú sféru / prax, uvedomiť si nedostatky a hranice pedagogických prístupov

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Zoznámenie sa s pojmom diskriminačné postoje, poznatky o ich rôznych formách a o tom, aké faktory a okolnosti podporujú postoje diskriminácie medzi mládežou.	<u>Postoje k diskriminácii</u> - postoje v kontraste k predsudkom - formy - faktory a okolnosti	Input/Vstup Práca s textom v skupinách
Vypracovanie záverov o prevencii a intervencii diskriminačných postojov v oblasti práce.	<u>Záver</u> - Rozsah činností vašej práce - Limity?	Krátka reflexia v dvojiciach Prezentácia a diskusia v pléne

29 see: Moeller et al. (2016). „Die kann ich nicht ab!“ - Ablehnung, Diskriminierung und Gewalt bei Jugendlichen in der (Post-) Migrationsgesellschaft. Springer VS – Wiesbaden.

2.4. Posilnenie už ovplyvnenej mládeže

Ak sa prevencia zameriava na znižovanie diskriminácie u mladých ľudí - mladí ľudia, ktorí sú cieľovou skupinou rasistických, sexistických, homofóbnych a iných diskriminačných nenávisťných prejavov, sa rýchlo prehliadajú. Je však nevyhnutnou súčasťou demokratickej preventívnej práce s mládežou zamerať sa na posilnenie tých, ktorí sú postihnutí diskrimináciou a vylúčením. Práca s mládežou môže pre nich vytvárať bezpečný priestor, ako aj priestor na vlastnú organizáciu a výmenu. Pochopenie diskriminačných procesov prostredníctvom (psycho-vzdelávacieho) poradenstva a výmeny s inými ovplyvnenými osobami je dôležité, aby boli schopní klasifikovať vlastné skúsenosti s diskrimináciou ako súčasť spoločenských podmienok a nie osobného správania. De-individualizácia skúseností s diskrimináciou je pre nich často úľavou a otvára nové perspektívy pre ďalšie aktivity. Práca s mládežou preto musí otvoriť priestor, v rámci ktorého môžu marginalizovaní mladí ľudia využívať svoje zdroje na aktivizáciu a byť vypočutí, a potom začať vytvárať silné a kreatívne vyhlásenia proti diskriminácii v príslušných komunitách.

Pracovníci s mládežou musia poznať vplyv rasistického a diskriminačného správania na ľudí a brať ich vážne, keď adresáti oznamujú rasistické alebo iné diskriminačné prípady bez toho, aby ich donútili prevziať všeobecnú pozíciu obeť. Pracovníci s mládežou musia kriticky reflektovať svoje vlastné postavenie v týchto diskriminačných spoločenských vzťahoch a tiež chápať prepojenie medzi pridelenými úlohami páchatel'a aj obeť. Úloha pracovníka s mládežou je poslaním nápomocnej osoby (napríklad prostredníctvom modelu dráma trojuholníka podľa Karpmana³⁰).

Čo chceme dosiahnuť:

- Znalosť dôležitosti posilnenia postavenia osôb ovplyvnených diskrimináciou
- Reflexiu páchatel'ov a obeť pomocou využitia psycho-sociálnych modelov
- Prístupy pre posilnenie práce pre jednotlivcov a skupiny

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Zvýšiť povedomie o dôležitosti aktivít na posilnenie postavenia postihnutých ľudí	<u>Dráma Trojuholník</u> - prepojenie medzi úlohami páchatel'a a obeť - prístupy k poradenstvu orientovanému na zdroje a skupinovej práci	Input/Vstup Skupinové cvičenie: poradenstvo orientované na zdroje Výmena názorov a diskusia
Účastníci získajú praktické skúsenosti o tom, ako konať a posilniť mládež ovplyvnenú diskrimináciou	<u>Príklady osvedčených modelov</u> Workshop na vytváranie sociálneho podniku s cieľom posilniť mládež v celej Európe.	Input/Vstup Rozvoj konceptu ako je Mind map (Mapa mysle)

30 Karpman, Stephan (1968): Fairy tales and script drama analysis (Rozprávky a analýza dramatického skriptu. In: Transactional Analysis Bulletin 7 (26), S. 39–43

2.5. Pravicovo orientované ideológie a nenávisť voči určitej skupine

Existuje niekoľko definícií o tom, čo je pravicový extrémizmus a ako ho charakterizovať. Homogénna ideológia pravicového extrémizmu nemôže byť empiricky stanovená, ale stanovené môžu byť bežné fragmenty ideológie.

Pracovníci s mládežou musia byť schopní rozpoznať jednotlivé zložky pravicového svetonázoru a ich spojenie s rozšírenými postojmi v spoločnosti. Len potom môžu podporiť kritické myslenie voči ich adresátom a zabrániť manipulácii a prístupu k extrémne pravicovým ideológiám, štruktúram a skupinám.

V tejto časti sú prezentované, diskutované a analyzované spoločné znaky extrémne pravicových ideológií a súčasných pravidiel pravicových extrémistických aktérov a organizácií. Okrem toho sa diskutuje o aspektoch takzvaných nenávisťných prejavov a aktivít zameraných na určitú skupinu a zohľadňuje sa otázka rozdelenia extrémne pravicových postojov v rámci populácie.

Čo chceme dosiahnuť:

- Zložky pravicových ideológií a ich prepojenie s aspektmi nenávisti zameraného na skupinu
- Príklady neonacistických a etnocentrických alebo ultranárodných ideológií v súčasnosti i v minulosti
- Miestnu a európsku históriu fašizmu a neonacistických hnutí
- Znalosť pravicových extrémistických postojov k politickým a sociálnym problémom, ako aj pravicové extrémistické stratégie na získanie verejnej akceptácie

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Charakteristika prejavov pravicového extrémizmu; porovnanie vlastných vedomostí a názorov s empirickými výskumnými informáciami z politických vied	<u>Pravicový extrémizmus</u> - postoje a názory - správanie - väzby na rozšírené antidemokratické názory v spoločnosti	Brainstorming Input/Vstup Diskusia
Účastníci sa sústreďujú na jednu ideológiu nerovnosti / aspektu skupinovej nenávisti a jej charakteristiky.	<u>Aspekty nenávisti voči vymedzenej skupine</u> napr. rasizmus, xenofóbia, antisemitizmus, islamofóbia, homofóbia, sexizmus, nenávisť či odpor voči bezdomovcom, nezamestnaným a postihnutým	Práca s textom v skupinách Prezentácia v pléne

2.6. Online svet

Pravicoví extrémisti využívajú web na šírenie svojej ideológie, strategickú komunikáciu, normalizáciu politických pozícií a najmä získavanie mladých ľudí. Preto, okrem technických zručností, mladí ľudia potrebujú kritický a hlavne flexibilný prístup k novým médiám a meniacim sa komunikačným podmienkam, ktoré zároveň prichádzajú. Pojem “digital native”(rodení používateľa digitálnych technológií) nesprávne naznačuje, že mladí ľudia intuitívne vedia, ako zvládať moderné technológie. Existujú však náznaky, že značná časť mladých ľudí v Európe nedisponuje základnými zručnosťami v oblasti mediálnej gramotnosti³¹.

Pracovníci s mládežou musia poskytnúť mladým ľuďom príležitosť naučiť sa bezpečne správať vo svete sociálnych médií a online svete, aby sa zabránilo radikalizácii a diskriminácii prostredníctvom sociálnych médií. Pracovníci s mládežou by mali najskôr skontrolovať a preveriť svoju mediálnu gramotnosť a v prípade potreby získať viac vedomostí. Navyše potrebujú poznať komunikačné stratégie, ktoré presadzujú pravicoví aktéri, a podmienky právneho rámca. Okrem toho je potrebné vedieť o možnostiach ochrany a podpory a existujúcich (mediálnych) vzdelávacích kurzoch pre výkon takýchto aktivít.

Čo chceme dosiahnuť:

- Znalosti o procesoch radikalizácie na internete. Ako funguje online radikalizácia a aký vzdelávací rozsah prevencie má práca s mládežou?
- Posilnenie mediálnej gramotnosti (pracovníkov s mládežou) a mladých ľudí
- Právne predpisy / rámce a možnosti nahlasovania týchto prípadov
- Ochranné a podporné možnosti pre tých, ktorí sú postihnutí prejavmi nenávisti
- Práca offline v boji proti radikalizácii a prejavom nenávisti

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Poznať vlastnosti nenávistných prejavov a strategické využívanie nenávistných prejavov prostredníctvom antidemokratických aktérov	<u>Čo je to Hate Speech</u> - Definícia - vymedzenie v porovnaní s kyberšikanou - ukotvenie v priamej/offline diskriminácii - Hate Speech ako komunikačná stratégia pravicových aktérov	Input/Vstup
Byť schopný identifikovať nenávistné prejavy a pomenovať základné devalvačné logiky. Hľadanie možných proti stratégií a ich praktické uplatnenie	<u>Facebook-Komentáre</u> - čo ste postrehli? <u>Možné riešenia</u> - nahlasovanie (kde, ako) - ako reagovať/protirečiť - stratégie offline (mediálna gramotnosť a podpora demokracie)	Prípad – Analýza Práca s textom Diskusia

31 <http://ecdl.org/media/perceptionandreality-measuringdigitalskillsineurope-ecdlfoundationpositionpaper1.pdf>

Module 3: Pohlavie (gender) a heteronormativita

Tento modul sa zaoberá témami a formami heteronormativity, sexizmu a odmietania, ktorým čelia LGBTQ + komunita. Táto medzi sektorová otázka sa často prehliada, pretože rodové aspekty diskriminácie a rodové normy ako dôvod diskriminačného správania často nie sú také viditeľné, ako napríklad prípady rasizmu. Pracovníci s mládežou sa naučia lepšie si uvedomiť si pôvod, dôvody a sociálne dôsledky homofóbie a sexizmu, ako aj získajú praktické poznatky o tom, ako tieto faktory znížiť a popierať ich. Rozširovanie povedomia sa dá dosiahnuť šírením základných vedomostí a terminológie o rodových a homosexuálnych stereotypoch.

3.1. Rodové vzťahy a rodová (gender) subjektivizácia

Napriek národným, európskym a medzinárodným usmerneniam o rovnakom zaobchádzaní a aktívnej eliminácii diskriminácie na základe pohlavia a hoci mnohí ľudia dnes považujú rigidné modely za zastaralé, stereotypné myšlienky o rodovej rovnosti pretrvávajú v spoločnosti i naďalej. Existujú rôzne životné situácie kedy môžu mladí ľudia v dôsledku rodových príčin potenciálne spôsobiť konflikt pre rozvoj osobnosti adolescentov. Navyše je možné poznamenať, že tie isté stereotypy sa neustále rozmnožujú prostredníctvom vlastných seba-koncepcií, správania a rodových aktivít mladými ľuďmi a pracovníkmi s mládežou.

S cieľom dekonštruovať a spochybníť existujúce stereotypy a ponúknuť dostupné alternatívy k dominantnému rodovému životnému štýlu musia pracovníci s mládežou najprv získať vedomosti o základoch teórie rodovej rovnosti a ako sa prejavujú rodové normy prostredníctvom procesov socializácie. Potrebujú vedieť o rôznych požiadavkách, ktoré musia mladí ľudia splniť, pokiaľ ide o mužskosť a ženskosť. Tieto požiadavky spôsobujú, že jednotlivci internalizujú stereotypné správanie a reprodukovávajú diskrimináciu. Pracovníci s mládežou by predovšetkým mali premýšľať o svojich postojoch k spoločenským debatám o rodovej príslušnosti a mali by si byť vedomí vzťahov medzi svojim vlastným subjektívnym pohlavím, následným vnímaním adresátmi a ich pedagogickými činnosťami.

Čo chceme dosiahnuť:

- porozumieť základným pojmom a konceptom, napr. heteronormativita a gender dimenziám (telo, identita, vyjadrenie)
- vedomosti o patriarchálnych mocenských vzťahoch a rodových procesoch socializácie
- pochopenie správania a postojov adresátov v kontexte existujúcich spoločenských požiadaviek na rodovú výkonnosť
- seba reflexívna konfrontácia s vlastnými postojmi, vnímaním a pedagogickými aktivitami

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Spojenie s vlastnými emóciami, začleneniami a (stereotypnými) asociáciami okolo tejto témy	<u>Rodová dramtizácia v každodennom živote</u> Ktoré asociácie budujem na základe určitých pojmov a poznatkov - fyzické správanie podľa pojmov a poznatkov	Word-Chain (Slovná reťaz) Divadelný workshop
Znalosti o patriarchálnom rodovom poradí, rodových normách a procesoch socializácie	<u>Rodová teória</u> - základné koncepty - normy maskulinity a feminity - genderové subjektivizácie	Input/Vstup
Biografická reflexia vlastných postojov	<u>Reflexia: Odstránenie dramtizácie</u> - Stereotypy a asociácie od počiatku: odkiaľ sa v mojej biografii môžu objavovať?	Sebareflexia Diskusia

3.2. Sexizmus a homofóbia

Ako sexizmus, tak aj homo / transfóbia sú výsledkom rozdielnych mocenských vzťahov v dôsledku (priznaných) rodových očakávaní a očakávaní sexuálnej orientácie. Pohybujú sa pozdĺž rodových noriem a stereotypov. V patriarchálnych mocenských vzťahoch je maskulinita dominantnou normou a ženskosť je devalvovaná. Prevládajúci rodový poriadok predpokladá, že existujú len dve pohlavia (muži a ženy), ktoré sú zásadne odlišné a prirodzene navzájom súvisia a dopĺňajú sa vo svojej túžbe (heterosexualita). Ľudia, ktorí sa nehodia do tohto heteronormatívneho poriadku alebo si vyberajú iné spôsoby pohlavného života, čelia vo svojom každodennom živote nerovnakému zaobchádzaniu, vylúčeniu, devalvácii a násiliu.

Demokratická práca s mládežou a zároveň aj jej vykonávateľ si musí byť vedomý mocenských vzťahov týkajúcich sa pohlavia a sexuálnej orientácie a podporovať sociálnu rozmanitosť tým, že zobrazuje sexuálnu / rodovú diverzitu ako normálnu.

Z tohto dôvodu bude táto časť analyzovať a diskutovať o príkladoch sexizmu, homofóbie a transfóbie v rôznej miere, aby sa citlivo pracovalo s mladými a aby si vytvorili povedomie o rozsahu diskriminácie a jej vplyvoch. Cieľom je umožniť jasné postavenie proti diskriminačnému správaniu, úvaha o internalizovaných sexistických predsudkoch, ktorá musí byť základom práce zameranej na rozmanitosť práce s mládežou.

Čo chceme dosiahnuť:

- definícia sexizmu, homo- a transfóbie
- reflexiu vlastných sexistických predsudkov prostredníctvom príkladov
- dedukciu dôsledkov a pre potreby vlastnej pedagogickej praxe (vzdelávanie, stanovenie limitov)

3.3. LGBTQ+³²-Práva: Hnutia, osobnosti a komunitné štruktúry

Až donedávna bola homosexualita v mnohých európskych krajinách trestne stíhateľná. Miestne, národné a medzinárodné hnutia lesbičiek a homosexuálov demonštrovali proti kriminalizácii svojej sexuálnej orientácie a dosiahli, že v mnohých krajinách sa tento stav zmenil. Právne a sociálne uznanie rodovej a sexuálnej rozmanitosti je však v mnohých oblastiach stále kontroverzné a v rámci európskych krajín sa líši. Vedecký výskum o gayoch, lesbách, bisexuáloch, trans * a inter * osobách ukazuje, že sú vystavení zvýšenému psychosociálnemu stresu v dôsledku stigmatizácie a neuznávania ich sexuálnej orientácie a / alebo rodovej identity. To platí aj pre mladých z LGBTQ + komunity. Mnohí z nich si následne začnú uplatňovať deštruktívne stratégie zvládania tohto stavu.

Pracovníci s mládežou si musia byť vedomí takejto novej situácie a potrieb mladých ľudí LGBTQ +. Na tento účel zohrávajú dôležitú úlohu najmä sledovanie aktivít a vyhlásení LGBTQ + hnutí, ako aj výmena názorov a solidarita s miestnymi komunitami a aktérmi. Pracovníci s mládežou si musia uvedomiť rôzne situácie a problémy a aktívne presadzovať otvorenosť diverzite. Politická angažovanosť aktivistov pomáha zlepšiť situáciu, čo má za následok, že sú uznávaní a bojujú proti diskriminácii. Často sú ponúkané odborné poradenstvá a štruktúry pomoci, kedy pracovníci s mládežou môžu odkázať týchto ľudí na prijaté podpory v tejto forme. Okrem toho znalosti o historických a súčasných aktivistických hnutiach môžu poskytnúť stimuly pre prácu miestneho splnomocnenca v oblasti, kde sú stále nedostatočné organizačné štruktúry.

Čo chceme dosiahnuť:

- Zlepšiť povedomie o miestnych a medzinárodných komunitách LGBTQ +, ich situácii, vyhláseniach a debate o LGBTQ +, právach v celej Európe (kde sú, či dostávajú vládnu podporu, aké práva majú v rôznych krajinách, či existujú národné /medzinárodné siete)
- porozumieť hlavným konceptom sexuálnej a rodovej rozmanitosti (lesbička, gay, bisexuál, trans *, inter *, queer, ...)
- reflexia otvorenosti vlastných nastavení osobnosti pri práci s mladými pre LGBTI* ľudí

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Porozumieť hlavným konceptom sexuálnej a rodovej rozmanitosti (lesbička, gay, bisexuál, trans *, inter *, queer, ...)	<u>Sexuálna diverzita</u> - koncepty, formy - sociálne stigmy a výnimky - význam pre prácu s mladými	Video Input /Video Vstup Diskusia, kartičky
Reflexia otvorenosti vlastných nastavení osobnosti pri práci s mladými pre LGBTI* ľudí	<u>Ako diverzné je naše nastavenie?</u> - v zmysle napr. organizačnej kultúry a životného prostredia, vízie a pedagogickej koncepcie alebo vytvárania sietí	Dotazník Diskusia

32 LGBTI znamená Lesbička, Gay, Bisexuál, Trans * a Inter *; tu ju používame ako inkluzívny termín pre sexuálne orientácie a rodové identity, ktoré sa odchyľujú od heteronormatívnosti

3.4. Rodovo – reflektívna pedagogika (Pedagogika reflektujúca pohlavie)

Rodovo reflektívna pedagogika je vyvážená činnosť. Pracovníci v oblasti práce s mládežou musia brať vážne nielen údajne deviantné individuálne identifikácie a záujmy svojich adresátov, ale aj tie, ktoré sú typické pre chlapcov alebo dievčatá s cieľom naplniť skutočné potreby. Zároveň by v snahe o rovnaké príležitosti a slobodný osobný rozvoj mali otvárať možnosti alternatívneho spôsobu života a rodovej identity. Nakoniec je dôležité uvažovať o pohlaví ako o všeobecnejšej kategórii analýzy, najmä v oblasti preventívnej práce. Napríklad rasistické vyhlásenia a pravicové extrémistické orientácie môžu byť funkčné aj pre mladých ľudí, pretože títo sa usilujú plniť rodové požiadavky, ako je napr. suverenita mužov a žien.

Pracovníci s mládežou musia byť schopní nepretržite uvažovať o svojej pedagogickej praxi založenej na poznatkoch o rodovej teórii a byť si vedomí situácií, v ktorých reprodujú stereotypy a rodové normy. Na tento účel by sa mali poskytovať a praktizovať metódy reflexie. Okrem toho v tejto časti poskytujeme rôzne formy genderovej pedagogiky z rodového hľadiska a diskutujeme o limitoch a možnostiach dramatizácie, de-dramatizácie a metód, ktoré nie sú dramatické.

Čo chceme dosiahnuť:

- Pozornosť upriamenú na rôzne skúsenosti, životné situácie a potreby adresáta v dôsledku rodovej príslušnosti
- Pochopenie funkčnosti diskriminačného správania a (samo) poškodzovacieho správania so zreteľom na sexuálne a rodové normy
- Znalosti o formách a metódach genderovej pedagogiky
- Metódy pre sebahodnotenie a tímovú reflexiu
- Zamyslenie nad rodovo citlivým jazykom a vlastnou funkciou ako modelovou rolou

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Znalosti o existujúcich a niekedy protichodných rodových normách a výsledných požiadavkách	<u>Rodové normy a limity</u> - aký je sociálny obraz mužov a žien? - čo sa stane s tými, ktorí nezapadnú do tohto rámca alebo si vyberú inú možnosť?	Vizualizácia/Koláž na flipcharte Diskusia
Zohľadnenie funkcií diskriminačného a (samo) poškodzovacieho správania	<u>Funkcionalita rodovej konformity</u> - rasizmus ako kompenzácia a dôkaz nezávislosti - konzervatívne postoje na kompenzáciu protichodných požiadaviek	Input/Vstup
Identifikácia situácií, keď samotní pracovníci s mládežou reprodujú tieto normy vo svojej práci	<u>“Chlapci neplačú”</u> - Spochybňovanie vlastného presvedčenia o rodovej normatívnosti - ako sa vyhnúť a odľahčiť mladých ľudí od rodových noriem	Reflexia Práca v dvojiciach

Module 4: Strategická implementácia preventívnych opatrení

Tento modul umožňuje pracovníkom s mládežou rozvíjať strategické opatrenia na predchádzanie rasizmu a iným odmietaniam s adekvátne rozvinutým postojom. Účastníci sa oboznámia s vedecky podloženými a prakticky aplikovanými modelmi, ktoré by mali smerovať ich prístupy. Naučia sa zaoberať sa príslušnými každodennými témami svojich cieľových skupín, čo uľahčuje ich dobrovoľnú integráciu do procesov a umožňuje pracovníkom s mládežou pracovať oveľa lepšie a efektívnejšie. Zamerajú sa na svoju vlastnú identitu a naučia sa nové stratégie na prácu v sociálnych kontextoch, naučia sa prekonať rasizmus a iné odmietnutia. Pracovníci s mládežou sú okrem toho kvalifikovaní použiť metodické opatrenia orientované na výsledky. Na základe koncepcie analýzy adresátov sa používajú ciele formulované a obsahovo orientované metodologické opatrenia, ktoré umožňujú flexibilné procesy a zároveň dosahujú očakávané ciele a výsledky.

4.1. Stratégie a metodická činnosť pri práci s mládežou

Práca s mládežou je neformálna a plynulá pracovná oblasť, ktorá vyžaduje, aby pracovníci s mládežou posudzovali a riešili akčné situácie individuálne, situačne a kontextuálne a reagovali na nepredvídateľné situácie. Hoci to predstavuje častokrát pre kvalifikovaných pracovníkov výzvu, neznamená to, že pracovníci s mládežou nepôsobia strategicky. Môžu a mali by uskutočňovať dlhodobé stratégie a vhodné ponuky okrem situačných zásahov a reakcií. Hoci sú potrebné zručnosti, ktoré sú súčasťou profilu všeobecných kompetencií pracovníkov s mládežou, musia sa prehĺbiť aj v kontexte preventívnej práce.

V tejto časti majú pracovníci s mládežou príležitosť vizualizovať potrebné kompetencie a prebádať a skúmať svoje vlastné pedagogické akčné stratégie. Vyžadujú sa analytické a pozorovacie schopnosti, ako aj špecifické teoretické a praktické poznatky pre hľadanie hypotéz, stanovenie vzdelávacích cieľov a koncepcií implementácie. Tieto musia reagovať na záujmy a potreby adolescentov spôsobom, ktorý je orientovaný smerom život-svet a súčasne zahŕňa požiadavky týkajúce sa odbornej, právnej inštitucionalizácie. Samozrejme, pracovníci s mládežou musia byť schopní tieto opatrenia vykonávať v súlade s platnými pracovnými zásadami a získanými pedagogickými technikami, reagovať na neočakávané udalosti a uvažovať o prístupe z hľadiska výsledkov a vplyvu. Aktivity bojujúce proti rasizmu a diskriminácii sú obzvlášť náročné a musia byť presvedčivé, preto je potrebná metodická činnosť, ktorá pozostáva z reflexívnych, jasných profesionálnych postojov, koncepčného plánovania založeného na vedeckých poznatkoch a solídnych spoločensko-pedagogických komunikačných zručnostiach.

Čo chceme dosiahnuť:

- Pochopenie špecifických požiadaviek na metodické opatrenia v oblasti demokratickej a preventívnej práce s mládežou
- Reflexie o rôznych záujmoch a potrebách adresátov a zainteresovaných strán
- Odvodenie profesionálne stanovených krátkodobých a dlhodobých cieľov
- Prieskum a reflexie vlastných vzdelávacích akčných stratégií

4.2. Vedecké poznatky a modely

Pracovníci s mládežou môžu nielen vykonávať preventívne opatrenia založené na každodenných vedomostiach a osobných skúsenostiach alebo inštitucionálnych rutinách. Metodologický postup sa okrem toho týka aj teoretických poznatkov o referenčných disciplínach, ako napríklad empirického výskumu pravicového extrémizmu, (sociálnej) psychológie alebo sociokultúrnych štúdií. Pomocou vedecky zdôvodnených zovšeobecnení môžu pracovníci s mládežou vnímať, organizovať a vysvetľovať situácie vhodnejšie a formulovať hypotézy o príčinných súvislostiach, ktoré naznačujú vhodné kroky, činnosti či postupy. Štúdie však ukazujú, že odborníci len zriedkavo orientujú svoje praktické kroky na teórie, pretože vzhľadom na ich povahu nie sú priamo uplatniteľné na jednotlivé prípady ako také a ťažko sú tak internalizované ako každodenné rutiny a skúsenosti.

Profesionálni pracovníci s mládežou si musia byť vedomí dôležitosti empirických vedomostí ako základného referenčného bodu pre profesionálnu činnosť, ako aj výzvy, ktoré zároveň predstavujú. Na uľahčenie internalizácie teoretických poznatkov sa musia pracovníci s mládežou oboznámiť s príslušnými modelmi a prediskutovať prenosnosť a praktické referencie svojej práce. Modely zachytávajú podstatu teórií a prístupov, a preto sú veľmi ľahko zvládnuteľné a ľahko aplikovateľné. Relevantné modely by mohli byť o formách prevencie v závislosti od času zásahu (napr. Klasická preventívna triáda podľa Geralda Caplana), psychosociálne modely podieľania sa na totožnosti a ich disbalancia ako dôvod pre nízku sebadôveru a kompenzačné správanie (napr. Piliere identity podľa H.G. Petzolda) alebo modely z výskumu diskriminujúcich postojov a biografických favorizujúcich alebo distančných faktorov (napr. KISSes)³³.

Čo chceme dosiahnuť:

- Znalosť relevantných modelov z referenčných disciplín sociálnej práce, ako je empirický výskum pravicového extrémizmu, sociálna psychológia a sociokultúrne štúdie
- Znalosť dôležitosti vedecky podložených vedomostí pre profesionálnu činnosť
- Schopnosť spájať vedecké poznatky s praktickými znalosťami a hodnotami
- Deriváty pre metodické akcie a plánovanie akcií v praxi

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Účastníci poznajú model KISSes, ktorý môžu využiť na lepšie pochopenie procesov, ktoré vedú k diskriminačným postojom	Skúsenosti ako korene diskriminačných postojov: Kontrola (K), integrácia (I), zmyselnosť (S), zmysel/cit (S), životné prostredie (e) sociálne a osobnostné kompetencie (s)	Input(Vstup)
Účastníci diskutujú o nedostatkoch výhradne kognitívnych prístupov vzdelávania a zvyšovania povedomia	Diskriminačný postoj: Len otázka nevedomosti či ignorancie? - koho dosiahneme a ako? - čo musíme zmeniť? - ako umožniť nové skúsenosti?	Diskusia

33 see: Moeller et al. (2016). „Die kann ich nicht ab!“ - Ablehnung, Diskriminierung und Gewalt bei Jugendlichen in der (Post-) Migrationsgesellschaft. Springer VS – Wiesbaden.

4.3. Pedagogické kompetencie a intervenčné zručnosti

Pri konfrontácii s pravicovo orientovanými mladými ľuďmi alebo s tými, ktorí vykazujú diskriminačné postoje, sa pracovníci s mládežou často cítia neisto a niekedy dokonca aj bezmocní. Aby mohli pracovať s mládežou dôverne a profesionálne, musia systematicky skúmať svoju pedagogickú pôsobnosť. Prostredníctvom príkladov a vlastných skúseností teda diskutovať o možnostiach a hraniciach v pedagogickej preventívnej práci a zvážiť svoje zdroje a pracovné prostredie. Kedy majú pracovníci s mládežou právo zasiahnuť? Kedy sú povinní tak urobiť v súlade s pracovnou etikou, hodnotami a ochranou autonómie a integrity iných? Aké sú regulačné opatrenia, ako napríklad vyhlásenia o poslaní, pravidlá, požiadavky na prácu atď., sú vôbec potrebné a za akých okolností sú vylúčenia zo zariadení a inštitúcií oprávnené?

Niektoré sociálne a vlastné kompetencie, akými sú schopnosť rozlišovať a meniť perspektívy, byť empatický aj s členmi "mimo skupiny" alebo verbálne riešiť konflikty, pomáhajú mladým ľuďom odkloniť sa od zovšeobecnení a pravicových postojov. Odborníci sa dozvedia a naučia viac o užitočných schopnostiach v oblasti sebahodnotenia a o úvahách o situáciách v ich pracovnom prostredí s mládežou a o tom, kde ich môžu zdieľať a trénovať spolu s mladými. Naučiť sa, ako zaobchádzať s antidemokratickými abnormalitami v oblasti práce s mládežou, diskutovať o možných intervenčných stratégiách a praktikovať a reflektovať na ústredné pedagogické kompetencie, ako napríklad komunikačné zručnosti alebo regulácia konfliktov.

Čo chceme dosiahnuť:

- rozlišovanie profesionálnych cieľov, hraníc a možností v práci s pravicovo orientovanými mladými
- reflexia nad napätím medzi dopytom po integrácii a regulačnými opatreniami
- vedieť, ako niektoré kompetencie posilňujú mladých ľudí v tom, aby sa vzdialili od pravicových postojov
- mať naučené a vytrénované komunikačné zručnosti, kompetencie v oblasti regulácie konfliktov a ad hoc intervenčné stratégie

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Účastníci sa zaoberajú konfliktnými situáciami pri práci s pravicovo orientovanou mládežou a nachádzajú praktické riešenia.	<u>Príklady štúdií a prípadov:</u> - oblečenie s neonacistickými kódmi a symbolmi v tábore - rasistické a homofóbne urážky v mládežníckom klube - účastníčka mládežníckeho projektu sa zapojila do rasistickej mobilizácie proti utečencom v meste	Analýza prípadu/Štúdia; Práca v skupine
Účastníci praktizovali spontánne sebaumiestnenie proti rasistickým / pravicovým populistickým / antidemokratickým vyhláseniam	<u>Čo by ste na to povedali?</u> "Mladí ľudia chcú iba provokovať svojimi neonacistickými postojmi." "Utečenci chcú len využívať systémy sociálneho zabezpečenia." "Migranti - muži - sú tým najväčším problémom." A tak ďalej...	Chain-Interview (Reťazový rozhovor)

4.4. Nástroje na plánovanie a hodnotenie

Na rozvoj účinných aktivít na podporu demokracie v práci s mládežou, ktoré sa zaoberajú aj problematickými postojmi u mladých ľudí, môžu byť užitočné pracovné nástroje v podobe logických modelov. Môžu byť použité na systematizáciu a štruktúrne plánovanie, vyhodnocovanie projektov a procesov a kontrolu ich vplyvu. V dôsledku toho možno odvodiť prístupy na kontinuálnosť, prenos alebo modifikáciu. Metodický akčný proces pozostáva z počiatočnej situácie a analýzy problému, koncepčného plánovania vhodných opatrení, situačnej akcie pri realizácii aktivít a vyhodnocovania výsledkov. Najmä počas fáz analýzy, plánovania a hodnotenia je možné rozvinúť a skúmať otázky, ktoré môžu pomôcť pri štruktúrovaní činností a sprístupňovať ich na ďalšiu profesionálnu reflexiu.

V tejto časti sa pracovníci s mládežou oboznámia s logickým modelom strategického rozvoja činností a vypracujú plán činnosti v rámci svojho pracovného kontextu podľa uvedeného modelu. Zdôrazňuje sa dôležitosť plánovania a hodnotenia profesionálnych akcií a nástroj sa hodnotí s ohľadom na jeho užitočnosť.

Čo chceme dosiahnuť:

- poznať príklad empirického modelu ako nástroja pre plánovanie a hodnotenie aktivít
- byť schopný aplikovať rôzne kroky modelu na vlastné pracovné situácie
- byť si vedomý dôležitosti plánovania a hodnotenia v konkrétnej oblasti práce
- byť schopný urobiť vlastné plánovanie transparentným a overiteľným

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Rozpoznať tieto skupiny kompetencií: <ul style="list-style-type: none"> • kultúrne kompetencie vo všeobecnosti; • komunikačné a jazykové zručnosti; • mediálne zručnosti	Transverzálne podmienky a zásady činnosti pracovníkov s mládežou - pracovné zručnosti v oblasti integrácie a interkulturality	PPT prezentácia; interakcia (trieda/tutor)
Znalosti týkajúce sa procesu budovania aktivít v postupoch projektu: <ul style="list-style-type: none"> • Návrh projektu • Implementácia • Zhodnotenie a následné šírenie	Návrh a realizácia aktivít v logike projektu I: strategicky premýšľať a plánovať aktivity	PPT prezentácia; interakcia (trieda/tutor)
Pochopiť požiadavky pre úspech projektu <ul style="list-style-type: none"> • Užitočnosť, udržateľnosť a dôležitosť diagnostiky; • Realizmus, optimalizácia a realizovateľnosť, dosiahnuteľnosť; • Inovácia	Návrh a realizácia aktivít v logike projektu II: syntéza kritérií	interakcia (Trieda/tréner); Tímová práca; Skupinová diskusia

Modul 5: Transfer (Prenos)

Transfer tréningu sa meria po realizovanom tréningovom programe. Definuje sa prostredníctvom zovšeobecňovania a udržiavania nových informácií, poznatkov, postojov a zručností, ktoré účastníci následne implementujú do každodennej praxe. Účinne a nepretržite sa uplatňuje v práci s mládežou.

V tomto module pracovníci s mládežou pochopia, kedy a ako možno podporiť prenos. Porozumejú svojej rozhodujúcej úlohe pri zabezpečovaní toho, aby sa transfer uskutočňoval počas tréningovej skúsenosti. Modul poskytuje tipy na to, ako môžu mladí ľudia využívať svoje nové vedomosti v oblasti práce s mládežou alebo kedy sa v budúcnosti môžu opäť zúčastniť nového vzdelávacieho procesu.

5.1. Individuálne pokračovanie (follow up) a koučing

Udržateľné využívanie naučených výstupov do praxe vyžaduje živý a praktický obsah vzdelávania. Okrem toho by účastníci mali sami rozvinúť stratégie, ktoré podporujú prenos do každodenných pracovných situácií.

V tejto časti by mali byť pracovníci s mládežou povzbudení, aby si stanovili ciele a formulovali plány na ďalšie projekty a zmeny počas odbornej prípravy a aby spoločne diskutovali o možnostiach nadväzujúcich a koučovacích procesov. Účastníci sa oboznámia s existujúcimi ponukami na výmenu a podporu a získavajú impulzy pre samoorganizované štruktúry a dohody.

Čo chceme dosiahnuť:

- Znalosti o zlepšovaní faktorov učenia
- Nastavenie osobných krátkodobých a dlhodobých cieľov vo vlastnej práci
- Rozvíjanie stratégií a identifikácia podpory implementácie
- Hľadanie opatrení pre následné kroky (follow up) a koučing

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivity)	Inštrukcie/Metódy
Účastníci sa dozvedia o rozvoji stratégií úspešného transferu koučingu	1) určenie potrieb odbornej prípravy, ktoré budú mať pozitívny vplyv; 2) identifikácia vzdelávacích stratégií, ktoré podporujú uplatňovanie a posilnenie zručností; 3) integrácia a podpora follow up spolu s cieľovou (učiacou sa) skupinou	Diskusia pri práci v makro skupinách Prezentácia stratégií v pléne
Účastníci vyhodnotia výsledky vzdelávania a vypracujú strategický plán na ďalšie fázy (follow up)	spätná väzba na tieto témy - názor na proces - nové aspekty, ktoré som sa naučil (nové postupy, nové činnosti na vypracovanie stratégie prenosu ukladania do vyrovnávacej pamäte, atď.) -3 veci, ktoré budem uplatňovať v nasledujúcich týždňoch	Plénum

5.2. Podmienky a požiadavky okolia

Okrem individuálnych faktorov, ktoré podporujú alebo bránia prenosu vzdelávacieho obsahu a výsledkov vzdelávania, je tiež dôležité identifikovať vonkajšie faktory a posúdiť, ako sa dajú využiť alebo sa s nimi zaobchádzať.

Čo chceme dosiahnuť

- Identifikovať zdroje a prekážky okolitých faktorov
- odzrkadľovať tímové štruktúry a vlastnú funkciu pre vzdelávací obsah
- Znalosť procesov supervízie a existujúcich štruktúr
- impulzy pre profesionálne vytváranie sietí

Príklad:

Cieľ vzdelávania	Obsah (aktivít)	Inštrukcie/Metódy
<p>Pochopenie toho, čo je transfer vzdelávania / učenia;</p> <p>Pochopenie procesu prenosu;</p>	<p>Okolité podmienky a požiadavky na úspešný prenos výsledkov tréningu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Čo rozumiete pod transferom tréningu? - Ako dôležitý je transfer tréningu v samotnom tréningu? - Ako zistiť, či bol transfer vzdelávania účinne dosiahnutý? 	<p>Interakcia trieda/tútor</p> <p>Skupinová diskusia a reflexia;</p>
<p>Získať vedomosti o faktoroch na zlepšenie učenia;</p> <p>Zoznámiť sa s transferovými stratégiami (pred, počas a po tréningu);</p>	<p>Povaha prenosu vzdelávacieho tréningu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - typy transferov; - transfer tréningových teórií; - tréning hodnotiaceho procesu; - tréning procesu transferu. 	<p>PPT prezentácia;</p> <p>formálny input tútora;</p> <p>Interakcia trieda/tútor;</p> <p>Skupinová diskusia a reflexia</p>
<p>Uvedomiť si, ako ovplyvniť úspešný transfer tréningu.</p>	<p>Nepretržitá podpora transferu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - stratégie prenosu, ktoré sa používajú počas tréningových skúseností; - prekážky prenosu; - faktory ovplyvňujúce prenos tréningu; - charakteristiky pozitívneho prostredia pre prenos tréningu; - organizačné prostredie, ktoré podporuje prenos tréningu. 	<p>Prezentácia tém, ktoré poskytujú študentom priestor na follow up a / alebo kladenie otázok.</p>